

Брой 8 (2049) Година LXVIII, ISSN-0205-0943 август 2026 г. Цена 2.04 евро / 4 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК – издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталоген № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Чествания и Национален туристически събор по повод 131 години организиран туризъм в България – 28 – 30 август. Черни връх, Витоша, БТС, ТД

Празник на туризма с масово и скоростно изкачване на връх Ботев по повод 125 години ТД „Кайлъшка долина“ – 28-30 август, х. „Плевен“ и връх Ботев, ТД „Кайлъшка долина“

Традиционна национална среща на туристически дружества в чест на Съединението на България – 6 септември, Пловдив, ТД „Шипка“, ТД „Руен“ и СТД „Чернатица“ – Пловдив

Национален поход „По пътя на Чирпанската чета“ от с. Съединение до гр. Чирпан – 5-6 септември, Чирпански възвишения, ТД „Чирпанска кама“

Инициатива „България на върха“ – традиционни масови ученически походи в цяла България – 3 октомври, цялата страна, БТС, ТД

Четирилъчов поход „Освободителите на Неврокоп“ – 18 октомври, ТД „Момини двори“ – Гоце Делчев

Обучение в туристически умения и сръчности на ученици от Община Ямбол и Община Тунджа – септември, възвишение Бакаджик, хижа „Дружба“, ТД „Кабиле“ – Ямбол

„Бързи, смели, силни“ – състезание по катерене за деца на изкуствена стена – август или септември, хижа „Алеко“, Витоша, ТД „Мотен“, х. „Алеко“, Витоша

Спортивно-туристически игри на СТД „Незабравка“ – август или септември, Велико Търново, ТД „Незабравка“

Пешеходен фестивал „Зелена Странджа“ – 19 и 20 септември, село Близнак, организатор ТД „Зелена Странджа“

Втори спортно-туристически игри за купата на СТД „Бачо Киро“ – 25-27 септември, района на Дряновски манастир, БТС, ТД „Бачо Киро“ – Дряново

Велопоход за ученици по повод Деня на независимостта на България: Ямбол – античен град Кабиле – възвишение Зайчи връх – 22 септември, ТД „Кабиле“ – Ямбол

Туристически фестивал на шарана – 5-7 септември, язовир Кърджали, ТД „БТС Перперикон – 2025“ – гр. Кърджали

„По пътя на Чирпанската чета“ – пешеходен преход, бегачески и велосипеден крос по повод празника на Съединението на България – 6 септември, град Чирпан – с. Съединение, ТД „Средногорие“ – Чирпан

Традиционна среща на туристически дружества в чест на Съединението на България – 12 и 13 септември, Пловдив, ТД „Шипка“, ТД „Руен“ и СТД „Чернатица“ – Пловдив

„Да изчистим България заедно“ – септември, цялата страна, БТС, ТД

Шести летен празник на хижа „Мургаш“ в Стара планина – септември, хижа „Мургаш“, ТД „Кремиковци“ – София

Трети морски поход под мотото „Море, любов и ... още нещо“ – септември, българско Черноморие, ТД „Черноморски простори“ – Варна

„Магията на Рила“ – програма с преходи в различни части на планината – септември, Рила, ТД ПЕС „Мусала“ – Самоков

Лъчев поход „По стъпките на Капитан Петко Войвода“ до връх Кокоси камък, посветен на 118 г. от обявяване на независимостта на България – 22 септември, Смолян, Кокоси връх, Смолянски езера, ТД СПВ „ГИД“ – Смолян

VI-и Общински пешеходен поход Варна-Балчик – 22 септември, Варна – Балчик, ТД „Владислав Варненчик“ – Варна

Масов Крос-поход „Русенско Поломие“ 2026 – 26 септември, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, ДПП „Русенски Лом“, Университетски спортен център, СТПД „Академик“ – Русе

Световен ден на туризма. Маркирани туристически маршрути в з. м. Кайлъка – 27 септември – Община Плевен, ТД „Кайлъшка долина“, ПГТ „Алеко Константинов“

Крос-поход и акция за почистване на пътеки от битови отпадъци „Русенско Поломие 2026“ – октомври, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, Дирекция „Природен парк Русенски Лом“, СТПД „Академик“ – Русе

Трети туристически събор „Златна есен в Източен Балкан“ – октомври Източна Стара планина, ТД „Чудни скали“ – Айтос и ТД

XIV Общински поход „Ден на интензивното ходене“ – 10 октомври, Скални манастири в района на Провадия, ТПД „Орлови скали“ – Провадия

Международен ден на Черно море – почистване на плажа и туристическите пътеки около х. „Черноморец“ – октомври, Варна, ТД „Родни балкани“ – Варна

XXXI-и международен колопоход: Варна – Констанца (Румъния) – Варна (3 дни) – септември, България – Румъния, БТС, ТД „Черноморски простори“ – Варна

Ден на чистите планини – Европейски ден на ходенето – септември, Република Сърбия, Раяц, ТД ПЕС „Мусала“ и ТД от балкански страни

Туристически поход (петдневен) в Италиански Алпи в района на Матерхорн – септември, Италия, ТД „Купена – Пещера“

Традиционен празник на хижа „Македония“ – 27 септември, Рила, ТД „Айгидик“ – Благоевград

Държавно първенство по нощно ориентиране от КП на БФО за купите на вестник „Ехо“ – 2 октомври, София, Българска федерация по ориентиране, НСА-Сивен, БТС

XIII-та среща на туристи ветерани „Варненска есен – 2026“ – 3 дни – октомври, Варна, ТД „Черноморски простори“ – Варна

Тристранна международна среща на пирамида 106 при с. Жеравино – 4 октомври, с. Жеравино, ТД „Осогово“ – Кюстендил

57-ма Конференция на Европейската федерация за пешеходен туризъм (ERA) – 18 октомври, Сърбия, ERA – Европейска федерация за пешеходен туризъм, БТС

СТОТИЦИ БЪЛГАРИ ЧЕСТВАХА 60-ГОДИШНИНАТА НА ДВИЖЕНИЕТО „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ – 100 НТО“

Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ отбеляза своята 60-годишнина с тържествено честване в архитектурно-историческия резерват Жеравна. Инициативата, която вече шест десетилетия насърчава българите да откриват природните и културно-историческите богатства на страната, беше определена като уникална кауза за развитието на родния туризъм.

Двудневните чествания на 25 и 26 юли т.г. бяха организирани от Българския туристически съюз, ТД „100-те войводи“ – Сливен, Община Сливен и кметството на с. Жеравна. В празника участваха стотици любители на планината, представители на туристически дружества и приятели на българската история, природа и културно наследство от различни краища на страната.

Тържествата откриха председателят на Комисията по туризъм в Народното събрание Росица Кирова и министърът на туризма Илин Димитров.

Министър Илин Димитров подчерта значението на движението за съхраняването на връзката между хората и българската природа. По думите му именно туристическото движение мотивира поколения българи да пътуват, да откриват непознати места и да изграждат по-силна връзка с родината си. Илин Димитров припомни, че самият той е носител на значката на националните туристически обекти и определи движението като инициатива без аналог. Той цитира емблематичните думи на Алеко Константинов: „Опознай родината, за да я обикнеш“. Според Димитров това послание остава актуално и днес, като продължава да бъде в основата на българската туристическа кауза.

Министър Илин Димитров връчи почетна грамота на Министерството на туризма на председателя на Българския туристически съюз Венцислав Венев. Отличието е признание за неговия принос към развитието на туристическото движение и популяризирането на българския туризъм. Венцислав Венев връчи на Министерството на туризма възпоменателен плакет в знак на благодарност за подкрепата към инициативата и нейното развитие.

Поздрав към участниците отправи и председателят на Комисията по туризъм в Народното събрание Росица Кирова, която акцентира върху ролята на движението за популяризирането на българската история, култура и природно наследство. „Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ е много повече от книжка и събрани печати. То е начин поколения българи да опознаят родината си, да се докоснат до нейната история и да почувстват отговорност да пазят наследството, което

сме получили“, заяви председателят на Комисията по туризъм.

Кметът на Жеравна Васил Рещов също приветства гостите и из-

рази удовлетворение, че именно възрожденското селище е домакин на юбилейното честване.

В знак на признателност и двамата получиха възпоменателни плакети от Българския туристически съюз.

►► 9

ПОКАНА

Поканват се туристическите дружества и любители на българската природа да се качат на Черни връх на 30 август 2026 година (неделя) от 12 часа, където ще бъде отбелязана 131-вата годишнина от началото на организирания туризъм в България.

В честванията на 28, 29 и 30 август т.г. на Черни връх ще вземат участие представители на туристически дружества и туристи от цялата страна, столичани и гости от чужбина. Националният туристически събор се организира от Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС), съвместно с фондация „София – европейска столица на спорта“, сдружение „Маратон“, Природен парк „Витоша“ и Столична библиотека.

28 АВГУСТ (ПЕТЪК)

17:30 часа – полагане на цветя на паметната плоча в градината пред Народния театър „Иван Вазов“, откъдето през 1895 г. е започнал първият организиран поход за изкачване на Черни връх.

18:00 часа – изпълнения на туристически хорове.

18:30 часа – полагане на цветя на паметника на Алеко Константинов на булевард „Витоша“ до НДК.

29 АВГУСТ (СЪБОТА)

от 10:00 до 20:00 часа – пристигане на участниците в Националния туристически събор по повод 131 години организиран туризъм в България.

17:00 часа – амфитеатър пред хижа „Планинска песен“ на Витоша – другарска среща с туристически песни.

30 АВГУСТ (НЕДЕЛЯ)

07:00 часа – старт на похода за изкачване на Черни връх от изходен пункт с. Железница.

08:00 часа – старт на похода за изкачване на Черни връх от изходен пункт хижа „Кумата“ на Витоша.

09:00 часа – старт на походите за изкачване на Черни връх от хижа „Алеко“ и от Златните мостове по маршрута, по който Алеко Константинов и д-р Никола Тангилов изкачват Черни връх за първи път.

09:00 часа – старт на „Витоша рън 2026“ – състезание по планинско бягане от билетния център на НДК в София до Черни връх.

11:45 часа – финализиране и награждаване на първите състезатели от „Витоша рън 2026“.

12:00 часа – полагане на цветя на барелефа на Алеко Константинов на морената до Черни връх.

12.10 часа – празнична програма.

13:00 часа – награждаване на туристи, изкачили 10-те планински първенци на България и връчване на грамоти на туристически дружества.

13.15 часа – обяд.

15:00 ч. – приключване на събора, почистване на района и организирано слизване на туристите към София.

Заповядайте да споделим настроението на празника!

№ 246

100 НТО
КАЛИАКРА

►► 4

ПЕТ ДНИ ПО СЪТЪПКИТЕ НА АПОСТОЛА

И тази година, заедно с нашите приятели от Сдружение „Приятели в приключенията“ от ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен, имаме честта да организираме деца и да вземем участие в 32-я Национален поход „По стъпките на Апостола“ от 15 до 19 юли във втори лъч.

Маршрутът ни започна от Беклемето, мина през заслон „Орлово гнездо“ до хижа „Дерменка“, където след настаняването и игрите нощувахме. Следващият ден бе с крайна точка хижа „Добрила“, като по пътеките дотам се наслаждавахме на чистия въздух и на чудните гледки към резерват „Стенето“, после към Средна гора и равнините пред нея. Третият ден бе изпълнен с най-живописните гледки в резерват „Стара река“, после стигнахме до хижа „Васил Левски“. Е да, подсякохме забулените в облаци и мъгли върхове, но те винаги ще са там и ще ни чакат да ги изкачим. Преди вечерята посетихме и

водопад Карловско пръскало, който ни се показва в цялата си прелест. Четвъртият ден започна още по тъмно – слизането ни към Карлово започна с челници още в 5 часа, за да стигнем навреме за посрещането на походниците от всички лъчове (общо 9 лъча с рекордните 282 участника от 30 населени места в България) и националните чествания в Карлово. С много вълнения и разглеждане на града премина времето до дългоочаквания момент на изнасяне на знамето на Карловския революционен комитет, което имаме честта да докоснем и да се снимаме. Участвахме в шествието по улиците на града и присъствахме на тържествения митинг-заря. В неделния ден посетихме къщата-музей „Васил Левски“, където разгледахме експозициите и с интерес научихме нови неща за личността и живота на Апостола. След това получихме грамоти за участие в похода лично от г-жа

Дора Чаушева – директор на музея.

Пет дни, изпълнени с предизвикателства, красиви планински маршрути, приятелство и споделени емоции. Но преди всичко дни, в които вървахме по пътя на Васил Левски и си припомнихме завета на Апостола да обичаме родината, неговата сила, вяра и безгранична любов към България.

ТД „Кайлъшка долина“ всяка година подпомага и участва активно в този родолюбив поход.

Надя ГЕНОВА – секретар на ТД „Кайлъшка долина“

НОВ МАРКИРАН МАРШРУТ В РОДОПИТЕ

В рамките на кампанията „Не губи посоката“ на 21 юли т.г. служители на БТС и Кауфланд България, курсисти от курса за планински водачи към Учебния център на БТС и доброволци положили нова туристическа маркировка по маршрут от Кукленския манастир до хижа „Здравец“ в Родопите. Трасето е с дължина 7,9 км, а и времето за пешеходно преминаване – около 3 часа.

Ето и резултатите: монтирани 2 броя нови информационни табла, поставени 20 броя указателни стрелки по стандарт на БТС, положена нова лентова маркировка в син цвят, почистен бе теренът по маршрута.

По същото време членове на ТД „Руен“ – Пловдив премаркираха и облагородиха пътеката от хижа „Здравец“ до хижа „Чернатица“. По маршрута бе обновена зелената лентова маркировка и бяха поставени 7 броя нови указателни стрелки по стандарт на БТС. Трасето е с дължина 3 км и се преминава за около 1 час.

В последната седмица на юли ще продължим инициативата „Не губи посоката“ с подновяване на маркировката от хижа „Чернатица“ до хижа „Персенк“ и до хижа „Изгрев“.

Благодарим на всички участници за ентузиазма, труда и отдадеността! Такива партньорства показват, че заедно постигаме добри резултати за години напред.

Заедно правим планината по-достъпна и по-безопасна!

Кристиан ПЕНЧЕВ

КАЗАНЛЪШКИ МАРКИРОВАЧИ В НАДПРЕВАРА С ВРЕМЕТО

За пореден път се уверявам в щастливия шанс да се включа в групата на маркировачите с ръководител Христо Ангелов при ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък. Днес, когато новите технологии и модерното време установиха диктатура на скоростта във всички области на живота ни, работата на маркировачите за някои изглежда архаична и отживяла времето си. Но те продължават тихо и безшумно мисията си да маркират и прочистват туристически пътеки, като надмогват личното удоволствие да покорят скоростно върхове и да докоснат небесната красота на природата със своеобразен консултативен подход. Помагат и на други след тях да го правят. Надскачайки личното, маркировачите живеят анонимно в стъпките на всеки турист, стигнал до целта и върнал се жив и здрав у дома.

Опитът и отдадеността в екипна работа са ги калили и те работят безмълвно, в синхрон,

понесли техника, тежка около 15 кг. Поставят си задачите сами, защото работят не на парче и за днес, а за бъдещето. С точната дата и година на маркировката се проследява качеството и трайността на работата им. Така днес се уверихме, че поставената маркировка към вр. Бузлуджа е актуална и непроменена за 29 години. За сравнение поставените от фирма табели в този участък по маршрута „Ком-Емине“ се компрометираха за година!

По идея на Христо Ангелов маркировачи, туристи и приятели поставят и лазерно гравирани неръждаеми панорамни дискове на високи върхове за информация и висока култура на туристите. Поредният такъв бе монтиран наскоро на вр. Голям Кадемлия (2276 м).

Поставената на 27 юли т.г. маркировка бе по северна паралелна пътека на „Ком-Емине“ в участъка *Големя Руски паметник – вр. Бузлуджа* по трасето м. Купаците – чешма Евверст – с. Потока – Тур-

лакова чешма. Продължихме до вр. Бузлуджа и участвахме в тържествата по повод 158 години от подвига на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Слязохме през Катуните в с. Енина.

Знам, че светът на зло не е обречен, защото тук, в планината, живее духът на доброто, истинската любов и вечно обновяващата се природа!

Петранка РИЗОВА

НА „БЪНДЕРИЦА“ ПОЧЕТОХА ГЕРОИТЕ ОТ ИЛИНДЕНСКО – ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

На 18 юли т.г. на къмпинг „Бъндерица“, сред величествената природа на Пирин, се състоя чествания по повод 123 години от Илинденско-Преображенското въстание, организирани от Община Банско, ТД „Вихрен“ – Банско, Български туристически съюз, ПЛК „Вихрен“ – Банско и Национално хайдушко движение. Граждани, представители на институции и обществени организации се преклониха пред паметта на участниците в Илинденско-Преображенското въстание, оставили ярък пример за смелост, саможертва и любов към родината.

След официалното откриване и приветствени слова от официалните гости историята оживя чрез възстановка, която пресъздава героизма и саможертвата на българските борци за свобода. Илинденско-Преображенското въстание остава символ на силния дух, единството и стремежа към независимост. Историческата възстановка бе посветена на Радон Тодев – една от емблематичните личности, свързани с борбите за свобода в Пиринския край. Чрез автентични костюми, оръжия и участието на десетки участници бяха пресъздадени драматични моменти от националната ни история.

Празничната програма продължи с музикалните изпълнения на Ирина Паскалева, която допринесе за доброто настроение на всички посетители.

С ТД „БУЙНА КРЪВ“ ПОД ЮЛСКОТО НЕБЕ

180 СЪРЦА В ЕДИН ПОХОД!

Близо 180 туристи от 15 туристически дружества от страната се събраха в местността Пчелина край Разград за участие в XIII-ия туристически поход „С „Буйна кръв“ опознай Лудогорието!“. Въпреки дъждовното утро доброто настроение не напусна туристите, а скоро юлското слънце превърна прехода в истински празник на природата и приятелството. Походът беше тричасов с маршрут от красивата местност Пчелина до „Дядо Миньовата чешма“.

По традиция домакините от ТД „Буйна кръв“ – Разград посрещнаха гостите с топла погача и чаша вино, а вечерта празничната програма завърши с връчване на грамоти на всички туристически дружества за участието им в похода „С „Буйна

кръв“ опознай Лудогорието!“.

В похода участваха представители на туристически дружества от Велико Търново, ТД „Добротица“ – Добрич, ТД „Росица“ – Павликени, „Добруджанец“ – Генерал Тошево, ТД „Дочо Михайлов“ – Силистра, ТД „Черноморски простори“ – Варна, ТД „Караджата“ – Дулово, ТД „Димитровец“ – Исперих, ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен, ТД „Патлейна“ – Велики Преслав, ТД „Бачо Киро“ – Дряново, ТД „Кривия кънец“ – Русе, новото дружество от Варна ТД The „Мацкисс“ и домакините от ТД „Буйна кръв“ – Разград.

Пътстрата колона премина през прохладните гори и зелените поляни на Лудогорието, където природата отново показва защо м. Пчели-

на е едно от най-красивите къчета край Разград. Сенчестите вековни дървета, свежият въздух и спокойствието на язовира превърнаха прехода в истински празник.

Новото попълнение ТД „The Мацкисс“ от Варна мина през своеобразно „кръщение“ – туристически ритуал, който се проведе с усмивка сред зелената природа и отбеляза първото участие на дружеството в прехода.

За отличната организация на проявата голяма заслуга има председателят на ТД „Буйна кръв“ Диана Неделчева. Още в навечерието на похода тя лично премина по маршрута, за да провери състоянието на трасето и за да се увери, че всичко е безопасно и добре подготвено. Гrijатата за всеки детайл, топлото посрещане и безупречната организация допринесоха туристите от цялата страна да си тръгнат с прекрасни впечатления от Разград и Лудогорието.

Когато зад една туристическа проява стоят толкова отдаденост, доброволен труд и любов към природата, резултатът неизменно е един – нови приятелства, незабравими спомени и желание за нови срещи.

Данче БОЗАДЖИЕВА

ДЕТСКИ ЛАГЕР В МАЛЪОВИЦА ЗАВЪРШИ УСПЕШНО

В периода 20 – 24 юли в КК „Мальовица“ се проведе детски лагер, организиран от БТС – пет незабравими дни, изпълнени с приключения и нови приятелства сред красивата природа на Рила! Децата бяха настанени в хотел „Мальовица“.

По време на лагера те осъществиха преход до хижа „Мальовица“, посетиха Йончево езеро, забавляваха се в басейна на хотела, научиха основите на планинското ориентиране и работата с карта и компас, участваха в импровизирани игри за първа помощ в планината, научиха се да разпъват и сгъват палатки, придобиха полезни туристически умения, споделиха незабравими моменти около лагерния огън.

На Меча поляна се проведоха редица активности: игри за координация и концентрация, федербал, фризби, теглене с

въже и бягане с чували.

Вечерите преминаха в прекрасна атмосфера с викторини и игри, посветени на историята и културата на България; Вечер на таланта; весела детска дискотека.

В последния ден децата посетиха Историческия музей в Самоков и поставиха печати в книжките на НД „Опознай България – 100 НТО“. Лагерът завърши с тържествено награждаване на всички участници.

Благодарим на децата за ентузиазма и смелостта, както и на родителите за доверието! До нови срещи с още много планински приключения!

„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ Е ЖИВ В СЪРЦАТА НИ!“ 123 ГОДИНИ ИЛИНДЕНСКО–ПРЕОБРАЖЕНСКО ВЪСТАНИЕ

По традиция всяка последна събота на месец юли ТД „Момини двори“ – Гоце Делчев и ТД „Славянка“ – с. Петрово по идея на Тодор Балтаджиев, председател на ТД „Славянка“, организират изкачване на Гоцев връх в планината Славянка.

И тази година на 25 юли по различни туристически маршрути към върха потеглиха стотици родолюбиви българи от цяла България. Там, на 2212 метра надморска височина, на границата с Гърция (гранична пирамида 100), те честваха 123-тата годишнина от Илинденско-Преображенското въстание.

На Гоцев връх се изкачиха туристи от ТД „Момини двори“ – Гоце Делчев, ТД „Славянка“ – с. Петрово, ТД „Калабак“ – Петрич, ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, ТД „Синаница 2000“ – Кресна, ТД „Черноморски простори“ – Варна, родолюбиви българи от София, Русе, Варна, ВМРО – град Гоце Делчев. Както всяка година, така и тази, на върха имаше и многобройна група от планинарски клуб „Ентусиаст“ от град Струмица, РС Македония.

В 12 часа Димитър Балтаджиев – председател на ТД „Момини двори“ и член на Управителния съвет на сдружение Български туристически съюз поздрави изкачилите се на върха патриоти, като им пожела да не забравят делото на четниците на ВМРО и на революционера Гоце Делчев за освобождението на пиринския край на България. Г-н Балтаджиев помоли със ставане прави и с едноминутно мълчание да бъде почетена паметта на загиналите герои.

След изслушване на химна на България, с кратко слово г-н Балтаджиев припомни историята на въстанието и трагичната смърт на Гоце Делчев на 4-ти май в с. Баница в бой с турски аскер. При споменаване на името на Гоце Делчев от върха към с. Баница и околността отекнаха възгласи: „Гоце е жив, Гоце живее в сърцата ни!“ Силните гласове бяха на младите патриоти от ЮТК „Сред природата“ от НПГ „Димитър Талев“, ПМГ „Яне Сандански“, ПГ „Пейо Яворов“ и ученици от основните училища в град Гоце Делчев.

Прозвучаха и патриотични песни и хоро се завъртя около пирамида 100, на която са монтирани плочи с лика на Гоце Делчев. След кръшните хора последваха прегръдки за раздяла и с пожелание през 2027 година всички да се видят отново на Гоцев връх.

Част от участниците потеглиха към хижа „Извора“, а групата ученици и юноши от основните и средните училища в град Гоце Делчев, под ръководството на преподавателката Лозанка Грозданова, заедно с голяма група членове на клуба по пешеходен туризъм при ТД „Момини двори“ потеглиха по 18-километровия участък от международния туристически път Е4 до хижа „Славянка“.

Вечерта групата от 60 туристи на хижа „Славянка“ отново извиха хората и отново се чуваха възгласите за безсмъртния Гоце Делчев. В неделя групата премина пеша до с. Парил и с автобуси всички се прибраха по родните места.

Петър СМИЛЯНОВ – секретар на ТД „Момини двори“ – Гоце Делчев

ПОХОД В ПАМЕТ НА СТОИЛ ВОЙВОДА

Шестият Национален поход „По стъпките на Стоил войвода“, организиран от ТД „100-те войводи“ – Сливен с подкрепата на Българския туристически съюз и Община Сливен, се проведе от 24 до 26 юли т.г. Той бе посветен на подвига на четата на един от известните Сливенски войводи – Стоил Иванов Учков (1841 – 1876 г.) – Стоил войвода и 60-годишнината от създаването на НД „Опознай България – 100 НТО“.

Националният поход стартира от късноантичната и средновековна крепост „Туида“, където участниците изслушаха беседа за историята, важността и съвременните проучвания на укреплението в местността „Хисарлъка“, след което поеа към местност „Куш бунар“ в Карандила. Край старото хайдушко сборище – извора Куш бунар, представители на РИМ – Сливен приветстваха туристите и им разказаха за живота и делото на Стоил войвода, за организацията и ролята на Втори революционен окръг с център Сливен в Априлската епопея (1876 г.) и за развоя на въстанието в Сливенски регион.

Пешеходният преход от Куш бунар до село Нейково премина през: м. Харамията, м. Момина поляна и м. Скът, следваше слизание, после се върви по равен път с многократно пресичане на реката и леко изкачване до общото над село Нейково. Там туристите бяха радушно посрещнати от общността на селото, а после се отправиха към село Жеравна.

На втория ден туристите се отправиха към връх Разбойна, през който за село Жеравна е преминала четата на Стоил войвода – тази отсечка е част от маршрута Ком-Емине. В същия ден бе организиран и втори преход с изкачване на връх Вида през м. Вардата.

На 25 юли походниците се включиха в честванията по повод 60 години от създаването на НД „Опознай България – 100 НТО“, организирани от БТС. В програмата имаше тематични беседи, работилници, представяне на обекти от движението, сред които и на Исторически музей – Сливен, изложба, викторина и други. За празничното настроение допринесе и концертът на Деси Добрева по-късно вечерта.

Следващият ден започна с разглеждане на музеи в град Котел. По-късно от село Медвен туристите преминаха по екопътека „Синия вир“, а после с транспорт се върнаха в Сливен.

„ПО ПЪТЯ НА ЧЕТАТА НА ХАДЖИ ДИМИТЪР И СТЕФАН КАРАДЖА“

За дванадесети път туристи от Фондация „Хаджи Димитър“ – Сливен с ръководител Христо Батинков, от ТД „Узана“ – Габрово, ТД „Белите брези“ – град Борово, ТД „Росица“ – Павликени, с. Болярово, с. Стефан Караджово, гр. Сухиндол, с. Горна Липница и други участници се организираха и преминаха по стъпките на четата.

Походът започна от с. Новград, където ни посрещна бившият кмет Иван Русев, който ни помогна и осигури безпрепятствено пристигане в местността Янково гърло. Там на 6 юли (стар стил) или на 18 юли (нов стил) четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа стъпва на родна земя. С дългия и труден път, който тя изминава, и всичките пет сражения, които води с турския башибозук и редовната армия, имаме честта да се запознаем и чрез описанията в новата книга на Стефан Стоянов и Стоян Стоянов „Походът на обединените чети на Хаджи Димитър и Стефан Караджа през 1868 година“, издадена със съдействието на РИМ – Габрово. На всяко едно паметно място от бойния им път Стефан Стоянов ни разказа за подвига на четниците, за техния героизъм и тяхната саможертва – всичките те, 128 на брой, смели българи на възраст от 20 до 35 години. Най-много-

бройни са били от Велико Търново – 9, от Русе и Стара Загора – по 7, от Котел и Казанлък – по 6, от Габрово и Сливен – по 5 и от Калопфер, Копривница и Куманово – по 3. Повече от 45 души от тях са били участници във Втората легия в Белград. Със своя подвиг „Хаджидимитровата чета не само уби турската гордост, но и чорбаджийското високомерие“. – това е написал Любен Каравелов още през 1870 година. Тази чета повдига духа на останалите емигранти в Румъния и веднага след нейния подвиг следват важни страници от българската история – четите на Филип Тотю, Ботевата чета, Априлското въстание и така очакваната българска свобода.

Затова всяка година провеждаме този поход в знак на уважение и поклон пред героизма на четниците и тяхната саможертва. Благодарим на всички участници в похода и на Сдружение „Традиция“ за чудесната възстановка в м. Калнъ дере до град Вишовград, Община Павликени, където Стефан Караджа е заловен от турците. Благодарим и на учениците от ОУ „Васил Левски“ – с. Стара река с ръководител Дияна Димитрова.

Слава на героите!

Атанас СИДЕРОВ – председател на ТД „Узана“ – Габрово

СЪОБЩЕНИЕ

ПРАЗНИК НА ТУРИЗМА

по повод

**125 години ТД „КАЙЛЪШКА ДОЛИНА“ и
55 години ХИЖА „ПЛЕВЕН“**

По традиция ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен ще отбележи Празника на туризма от 28 до 30 август т. г. на хижа „Плевен“ с организирано групово изкачване на връх Ботев от х. „Плевен“, скоростно изкачване на връх Ботев от х. „Плевен“, атрактивно състезание по ориентиране в района на х. „Плевен“. Към празника ще се присъединят походници, стартирали от Карлово през хижа „Равнец“ с водач Стефан Стоев и децата от детски приключенско-образователен лагер, които ще стартират от кв. Острец на град Априлци през х. „Гъжа“ и връх Ботев с водач Димитър Петров.

ПРОГРАМА:

28.08.2026 г. (петък): 16:00 ч. – Настаняване в хижа „Плевен“. 20:00 ч. – Техническа конференция.

29.08.2026 г. (събота): 07:30 ч. Стартиране на организираното групово изкачване от х. „Плевен“ до вр. Ботев с водач Ивайло Маринов и спасител Валя Димитрова. 10:00 ч. – Старт на скоростно изкачване от х. „Плевен“ до вр. Ботев със съдийски състав: Илиан Петров, Илко Гунов и Данчо Генов. 15:30 ч. – Награждаване на призворите от скоростното изкачване на вр. Ботев от х. „Плевен“. 18:00 ч. – Атрактивно състезание по ориентиране, организирано от СКО „Север“ – Плевен. 20:00 ч. – Туристическа вечер с награждаване и връчване на грамоти на участниците в организираното групово изкачване на вр. Ботев.

30.08.2026 г. (неделя): Отпътуване за град Плевен.

Наградният фонд за скоростното изкачване е осигурен от ЛАЙЪНС КЛУБ МИЗИЯ – ПЛЕВЕН, а местният бранд за туристическа и аутдоор екипировка TASHEV OUTDOORS ще осигури материални награди и стимули за всички участници.

ПОХОД, ПОСВЕТЕН НА 150 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА НА НИКОЛА ВОЙНОВСКИ

На 18 юли т. г. за пореден път туристи от ТД „Узана“ – Габрово, ТД „Амбарица 1921“ – Троян, граждани и ветерани от Съюза на офицерите и сержантите от запаса, град Троян и град Борово се събраха на лобното място на Никола Войновски – военният водач на Ботевата чета, за да отдадат почит и сведат глави пред героизма и отдадеността на тези млади патриоти. Този героизъм разклати Османската империя и доведе до нашето Освобождение.

Никола Войновски е роден в габровските колиби Бойновци през 1849 година. Когато поема пътя на саможертвата, той е едва на 27 години. Надарен с буден ум, бързо научава пет езика – румънски, гръцки, френски, италиански и руски. По-късно в Одеса завършва Юнкерското военно-пехотно училище и получава чин поручик от руската армия. Тогава идва историческият момент. Христо Ботев набира будни българи родолюбци за формиране на чета. Никола Войновски веднага се отзовава. Той веднага става един от най-доверените хора на войводата. На него Ботев поверява планирането и провеждането на първия

и най-важен етап от бойния път на четата – преминаването на река Дунав и стъпване на българския бряг. Безкръвно е овладян пътнически кораб на една от големите европейски държави – Австрия. Четниците са облечени в достолепни униформи с национални символи, оборудвани са в пълно бойно снаряжение и развяват бойно знаме. Така, чрез перфектния план, разработен от Войновски, австрийската преса отразява позитивно събитието и представя четата като високо организирана бойна част, която преследва национални идеали. Това е голяма стратегическа победа за българската кауза.

Известен е героичният път и злочестата участ на четата. В условията на непрестанно преследване Никола Войновски с още четири души се добрира до планинските ридове над с. Чифлик. На 14 юни 1876 г. в местността Гребенец групата е разкрита от черкези. Никола Войновски пада убит от турски куршум. Останалите му другари Никола Обретенов, Сава Пенев, Димитър Тодоров и Стоян Ловчалийчето успяват да оцелеят, но след три дни са заловени край с.

Бели Осъм.

Така приключва славният път на четата, но саможертвата на тези млади и свободолюбиви българи не е напразна. Техният подвиг разбужда Европа и допринася за началото на руско-турската война, донесла свободата на България.

Героите на България не могат да бъдат забравени.

ТД „Узана“ – Габрово благодарно на всички участници във възпоменателния поход.

Атанас СИДЕРОВ – председател на ТД „Узана“ – Габрово

КАЛИАКРА

УНИКАЛНА ПРИРОДА, ХИЛЯДОЛЕТНА ИСТОРИЯ И КРАСИВИ ПАНОРАМИ

Крепостта на нос Калиакра е многопластов обект, в който се откриват следи от поне три известни от изворите исторически селища: Тиризис, Акре, Калиакра. Последната е столица на Добруджанското деспотство и част от Второто българско царство през втората половина на XIV век. Разкопките доказват три укрепителни линии и дават ценна информация за развитието на архитектурата през вековете. Прочувени са крепостни стени, църкви и богати средновековни некрополи. Крепостта е обявена за архитектурен паметник на културата с национално значение през 1967 г.

През 2017 г. е открит интересен предмет – нефритена катарамма. Тя е изработена от бял нефрит – рядък и труден за обработка материал. Произходът ѝ е от Китай и е датирана в първата половина на XIV в. Тази катарамма е единствената открита в България и в Европа.

Нос Калиакра е естествен завършек на дългия повече от два километра тесен, насочен на юг полуостров, продължение на равното Добруджанско плато. Изграден е от горно-сарматски варовици и мергели, обогатени в червено от съдържащите се в скалите железни окиси. В издълбаните от водите и ветровете скали са се оформили множество пещери. Живописният бряг от Калиакра до Шабла се е образувал от варовиците, натрупани в геологическите

времена, когато Балканският полуостров е бил дъно на т.нар. Сарматско море.

Преди нос Калиакра и източно от него брегът е прорязан от дълбокия дол на рекичката Болата. От този закътан залив масивът се издига плавно, за да достигне до 50 метра от морското равнище. До 70-те години на XX век в подножието на скалния нос е било възможно да се открие животинският вид *тюлен монах*. По скалите гнездят различни видове птици.

Историци и археолози и до днес търсят отговор на въпроса откога е населен нос Калиакра.

Със сигурност е доказана ролята му на естествен пристан от втората половина на II хилядолетие пр.Хр. Свидетелство за това са откритите в морето каменни котви и особено един метален слитък с форма на волска кожа. Той е отлят от сплав, която съдържа 32% злато, 18% сребро и 45% мед. Вероятно е ползван за разплащателно средство, преди финикийците да измислят монетите.

Предполага се, че първите заселници на нос Калиакра са траките, които оценили неговите природ-

ни дадености и стратегическото му място. През IV в. пр.Хр. те създали там укрепено селище. То се превърнало в административно, религиозно и търговско средище, наречено от древните автори Тиризис, по името на тракийското племе теризи, населявало района на днешна Южна Добруджа.

По време на македонската колонизация на Тракия и след смъртта на Александър Велики през 323 г. управлението на района поел неговият генерал Лизимах. Според древногръцкия географ и историк Страбон в добре укрепения Тиризис и в пещерите в подножието му Лизимах съхранявал своите съкровища.

През XIII в. в черноморската търговия се включили италианските републики Венеция, Генуа и Пиза. Това довело до изграждане на редица крепости, които да защитават пристанищата в удобните заливи. В множество италиански карти и портолани за каботажно плаване по бреговете на Черно море от XIII – XIV в. наред с пристанищата Галата, Росико, Варна, Кастрици и Карвуна откриваме и пристанището Калиакра.

През Средновековието цитаделата и вътрешният град били

плътностно застроени с каменни сгради и църкви, разположени около тесни улици. Сред тях се отличавали замъкът на владетеля в цитаделата и няколко църкви във вътрешния град, които по своя план и украса напомнят за несепърските църкви от XIII – XIV в.

Районът на Калиакра достигнал своя разцвет по време на т.нар. Добруджанско княжество със столица град Карвуна, чието местоположение не е установено до днес.

През 1360 г. деспот Добротица застанал начело на княжеството и преместил столицата от Карвуна в Калиакра. Започнал разцветът на крепостта като най-важен град, добре устроен и със стратегическа позиция за морските

пътища. В съюз с Венеция Добротица започнал десетилетна война с Генуа. Създал собствен флот, с който нападал генуезките кораби в Черно море.

С отлични дипломатични ходове и династични бракове Добротица успял да увеличи териториите на деспотството, чиито граници обхващали почти цялата днешна Добруджа, от Варна до Овеч (Провадия), Дръстър (Силистра) и устието на Дунав. Деспотството се превърнало в най-важния политически и военен фактор в Черно море.

На Калиакра е открито съкровище от монети и ценни предмети – известно като „Татарската плячка“.

В една от естествено образувалите се пещери на носа е създаден **музей с артефакти от нос Калиакра**. Изложени са каменни котви, ползвани още от първите заселници. В централната част на пещерата е представен оригинален макет на нос Калиакра с някои части от укреплението.

Пенко ГЕОРГИЕВ – директор на Исторически музей – Каварна

ПОСЕТЕТЕ ПРИРОДЕН И АРХЕОЛОГИЧЕСКИ РЕЗЕРВАТ „КАЛИАКРА“

от август до октомври преминават значителни количества прелетни птици – повече от 29 000 щъркели, пеликани и жерави, както и над 3000 грабливи птици, включително световно застрашените видове степен блатар (*Circus macrourus*), ловен сокол (*Falco cherrug*) и царски орел (*Aquila heliaca*). По време на миграцията има възможност за наблюдение на повече от 350 вида птици. В морето около носа могат да се наблюдават и делфини.

Брегът при нос Калиакра е клифов тип, отвесните скали се спускат 70 метра надолу до морето. Скалите представляват твърд сарматски варовик и конгломерати, споени с глина, богата на железни окиси, които дават характерния червеникав оттенък. Прибойните вълни са издълбали в подножието им пещери, ниши, подмоли и арки, до които може да се стигне само откъм морето. Множеството подводни скали са резултат на силната абразия.

Природният резерват е единственото място в България, където се срещат степни тревни сообщества (степта Калекайря). През 1981 г. в морските пещери под носа все още се среща тюленът монах. Тук могат да се наблюдават делфини, аристократични котари, скален кос, папуняк, дебелоклюна

чуцулига, черногърбо каменарче и други редки видове, общо 32 вида птици по платовидната част и още 12 по скалните коризи.

На север от Калиакра се намират **две малки влажни зони – Болата и Тауклиман („Птичия залив“)**. Тук гнездят интересни водолубиви птици – малък воден бик, малък гмурец, патици. Особено богати са тези места по време на миграция, когато повече от 150 вида птици спират за почивка и хранене. Околните скални масиви са убежище на бухала, белоопашатия мишелов, застрашени от изчезване влечуги, включени в Червената книга на България.

За първи път името Калиакра, което означава „красив нос“, започва да се споменава в XIII – XIV в. През XIV в. българската държава се разделя на три, а Калиакра става център на най-източната част и се утвърждава като голямо международно пристанище.

В една от пещерите на нос Калиакра е уреден музей, където могат да се видят много археологически находки, открити при разкопки в резервата. Сред най-атрактивните експонати е макет на древната крепост, който демонстрира как е изглеждала в миналото.

ЛЕГЕНДИ ЗА КАЛИАКРА

Най-известната легенда е за 40-те български девойки, които завързват косите си една за друга и се хвърлят в морето, за да не попаднат в ръцете на османските поробители. Една от тях била Калиакра, на която е кръстен носът. Сега в началото на нос Калиакра има обелиск, наречен „Портата на 40-те девойки“ в тяхна памет.

Друга легенда е за Свети Никола, покровителят на моряците. Светецът бягал от турците и Бог удължавал земната твърд под краката му, за да успее да избяга, като по този начин бил създаден и носът. В крайна сметка той бил заловен и сега там има изграден параклис, реставриран през 1993 година, символизиращ гроба му. На това място по време на турското владичество е имало и дервишки манастир, за който се твърждало, че съхранява мощите на турския светец Саръ Сулук. Малък нос северно от Калиакра носи името „Свети Никола“.

Нос Калиакра се намира близо до селата Българево и Свети Никола, на 12 км. от град Каварна, на 60 км. от областния център Добрич и на 70 км. североизточно от Варна. Представлява полуостров, вдаден на 2 км. навътре в морето. Заливът, образуван от нос Калиакра, представлява много добро убежище при буря за минаващите оттук кораби. На носа има музей, ресторант, морски фар, морска радиолокационна станция, метеорологична станция и параклис.

Природният резерват „Калиакра“ е създаден още на 27 септември 1941 г. с цел опазване на природните богатства на носа, а Природният и археологически резерват „Калиакра“ (като туристически и защитен комплекс) е обявен през 1960 г. Той заема 687,5 дка и включва дивни степи и впечатляващи крайбрежни скали, високи до 70 м. Растителният свят наброява повече от 400 вида, от тях 47 са редки застрашени. Тук гнезди аристо-

телев которморан и могат да се наблюдават делфини. Калиакра е **единственият резерват в България, който включва морска акватория, камениста степ и високи скалисти брегове** и в който е запазена голяма част от добруджанската степ. В него са регистрирани повече от 270 растителни вида.

Изключително е значението на района по време на миграция, тъй като е разположен на втория по големина прелетен път в Европа – Via pontica. Над Калиакра всяка есен

ВОДНАТА КРИЗА В БЪЛГАРИЯ СЕ ДЪЛЖИ НА СТРУКТУРНА КРИЗА, А НЕ НА ЛИПСАТА НА ВОДА

България е изправена пред дълбока и многопластова водна криза, но основната причина не е ограничен воден ресурс, а натрупани управленски дефицити, недостатъчни инвестиции и амортизирана инфраструктура. Това показва докладът на Министерството на околната среда и водите „Водните кризи на България“.

Според анализа климатичните промени допълнително увеличават натиска върху водната система чрез по-високи температури, по-чести засушавания и все по-неравномерни валежи, но те не са основната причина за кризата. Авторите на доклада посочват, че България разполага със значителен воден

ресурс, като проблемите произтичат най-вече от натрупани слабости в управлението, остаряла инфраструктура и недостатъчно пълна и навременна информация за състоянието на системата.

Сред най-тревожните данни са огромните загуби във ВиК мрежата. От подадени над 851 млн. куб. м вода към потребителите реално се

фактурират едва около 40%, а общите загуби достигат над 60%. В някои области положението е критично – Шумен и Перник отчитат загуби над 83%, следвани от Търговище, Хасково, Ямбол и Пазарджик. Докладът посочва, че кризата е най-силно изразена в малките и периферни населени места, където липсват надеждни измервания, модерни системи за контрол и достатъчен административен капацитет. Само 1869 от общо 5302 водомерни зони в страната имат постоянно измерване на дебит и налягане с архивиране на данните.

Сериозен проблем остава и напояването. България е разполагала с над 1,1 млн. хектара напоявани площи преди 1990 г., а днес реално се използва едва малка част от този капацитет. Според доклада основният проблем отново не е липсата на вода, а „липсата на работеща система“ – разрушени канали, остарели технологии и липса на модерно управление.

Особен акцент в анализа е поставен върху факта, че енергийният

сектор, включително водноелектроенергетичните централи, не е идентифициран като фактор, който има отношение към водната криза в страната. В доклада се посочва, че ключовите причини са свързани преди всичко с високите загуби по ВиК мрежата, дългогодишен инвестиционен дефицит в инфраструктура, силно ограничена функционалност на напоителните системи и недостатъчната ефективност при управлението и мониторинга на водните ресурси.

Същевременно МОСВ отчита значителен потенциал за интегриране на възобновяеми енергийни източници и съществуващи хидротехнически съоръжения в процеса на модернизация на ВиК сектора, без това да създава допълнителен натиск върху екосистемите. Авторите препоръчват внедряване на енергийно ефективни помпени системи, цифрово управление на мрежите и локални ВЕИ решения, които могат да намалят оперативните разходи и да осигурят допълнителен ресурс за инвестиции във

водната инфраструктура.

Сред основните препоръки на МОСВ са изграждане на единен координационен механизъм за управлението на водите, създаване на публичен воден баланс, включващ валежи, речен отток, подземни води, водоползване, загуби, качество на водата и напояване, както и деполитизация на ВиК дружествата, дългосрочни инвестиционни програми и възстановяване на напоителната инфраструктура. Докладът поставя акцент и върху по-добро задържане на вода чрез природно-базиранни решения, възстановяване на речни коридори и по-ефективно използване на дъждовната вода.

„Водата трябва да бъде третирана като стратегически ресурс, а не като секторен технически проблем“, заключават авторите. Според тях без дълбока реформа България ще продължи да губи не само вода, но и икономически възможности и устойчивост към климатичните промени.

www.hidro-energia.org

ХИЖА „ПЕРЕЛИК“ НАВЪРШИ 90 ГОДИНИ

На 26 юли т. г. пред хижа „Перелик“ бе отбелязан нейният 90-годишен юбилей. Присъстваха туристи ветерани, а Стоил Калфов (91) Лазар Мазев (94) и скиорът Георги Яръмов (93) разказаха спомени, споделени от предишната хижарка Кина Пелтекова. Водосвет по този повод и за традиционния сбор „Армия и народ заедно“ отслужи енорийският свещеник отец Иван – активен член на ТД „Перелик“ – Широка лъка.

Идеята на широколъшките туристи да построят свой дом в планината идва още в първите дни, след като през 1935 г. в селото е основано местно туристическо дружество с името „Перелик“.

За да покажат своята родопска задружност, към идеята се присъединяват и хора от околните села – Гела, Стикъл, Солища и Стойките. Самото строителство е трудно, защото дотам все още няма пътища и всичко трябва да се изнася на гърб или с животни. Както и на много други хижи, строени тогава, всичко става с доброволния труд на туристите и активната покрепа на кметствата на посочените села. Освен с доброволен труд родопчани участват и с парични дарения, набавяне на средства от организиране на туристически вечеринки, забави и обичаи като коледуване и лазаруване.

Хижата е построена в периода 1935 – 1936 г. в местността Соватя, на красива полянка сред вековни иглолистни гори. Фактът, че се намира на 1960 м н. в., я прави най-високата хижа в Родопите. Отстои само на час от родопския първенец Пе-

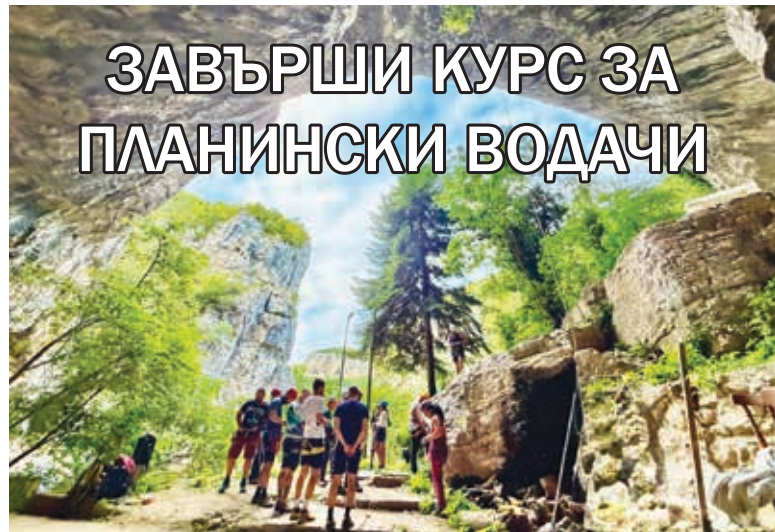
релик (2191 м). Официалното ѝ освещаване става на 1 септември 1936 г. от Екзарх Стефан – дата, официално изписана и над входната ѝ врата с тогавашното ѝ име „Перлику“.

През 1959 г. планинският дом е преустроен и ремонтиран. Представлява масивна, каменна, двуетажна сграда. Разполага с 25 места, а през лятото работят и две едноетажни дървени бунгала до хижата, всяко с по 5 легла. Общият ѝ капацитет е 35 места през лятото и 25 места през зимата. Тя е водоснабдена и електрифицирана, с външни санитарни възли и баня, отопление през зимата с печки на твърдо гориво. Разполага с туристическа кухня и столова. Работи цялостно, като през зимата е необходима предварителна заявка. Хижа „Перелик“ е пункт от Е-8. Стопанисва се от ТД „Перелик“ – Широка лъка.

Хижата се посещава от туристи от цялата страна. На поляната пред нея от много години с курбан ежегодно се отбелязва Илинден. Тази година двата празника – Илинден и 90 години от освещаването ѝ се честваха в един ден.

До х. „Перелик“ се достига по асфалтов път от град Девин, през с. Широка Лъка, с. Стойките и на самия превал към Смолян се отбива вдясно. Ако се подходи от Смолян, отбивката на прохода е вляво. А ако сте избрали пътя от Пловдив до Широка Лъка през Пампорово, то още в началото следвайте пътя за Девин, който е вдясно. Разстоянието от Пловдив до х. „Перелик“ е 104 километра.

ЗАВЪРШИ КУРС ЗА ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ

На 2 август т. г. успешно приключи курсът за планински водачи (летен модул) с база хижа „Бачо Киро“ край Дряново, организиран от БТС. В обучението се включиха 24 души, които под вещото ръководство на квалифицирани преподаватели преминаха през интензивна програма, която съчетава теория и практика.

По време на курса бяха проведени лекции и практически занятия по: катерене, изграждане на алпийски тролей и различни видове възли, ориентирание, спелеология, изграждане на биваци, първа медицинска помощ, водене на група, както и още много важни умения, необходими на всеки бъдещ планински водач.

Благодарим на всички участници за мотивацията, отдадеността и отличната атмосфера по време на курса. Пожелаваме им успех и много безопасни приключения в планината.

ПРИКАЗКАТА ПИРИН

От 11 до 15 юли т. г. ТД „Стратеш“ – Ловеч проведе традиционните си от десетилетия летни походи в Пирин. Разделени в два лъча с нощувки на х. „Беговица“ и заслон „Спано поле“ пребродихме любими места през прохладния горски зелен пояс със скачащи потоци до високите мраморни върхове с преспи и езера в циркусите.

Изкачени бяха осем върха: Куклите (2 686 м), Зъбът (2 688 м), Яловарника (2 763 м), Дончови караули (2600 м), Спанополски чукар (2 633 м), Бъндеришки чукар (2 732 м), Башлишки чукар (2 683 м) и Синаница (2 516 м). Времето беше чудесно, слънчево в ранните часове, докато се изкачвахме през горския пояс с внушителни смърчове, ели и борове и облачно по обяд, когато се движехме в алпийската част по високите пасища, ридове, върхове и чукари.

Радвахме се на буйните пиринските цветя, прегърнали пътеките, потоците и скалите. Видяхме редки защитени видове – златиста кандилка, дива орхидея и лилиуми – Петров кръст. По преспите и морените далеч от нас пресичаха дива кози. Коня и стада крави обитаваха високите пасища. Много птици – борови синигери, чинки, сокерици и дори голям гарван създаваха прекрасна звукова картина. Спиращи дъха панорамни гледки към морето от върхове, циркуси и езера създаваха приказката Пирин.

В хижите бяхме добре посрещнати. Имаше топла храна и вода, тихи, чисти спални. Особено добро впечатление ни направи хижарката на заслон „Спано поле“ Гергана – чевръста, организирана и спокойна, тя помнеше поръчката на всеки и я изпълняваше със завидна бързина въпреки многолюдната и многофункционална тълпа, която изпълваше заслона.

Походът на ТД „Стратеш“ в Пирин бе финансово подкрепен от Община Ловеч. Туристическото ни лято продължава с детски лагер на х. „Дерменка“ до края на юли и походи в Рила през август.

текст и снимки: д-р Дарина Петрова, член на УС на ТД „Стратеш“ – Ловеч

ДЕТСКИ ПРИКЛЮЧЕНСКИ ЛАГЕРИ В КНЕЖА

Пригответе и своята храна. Всеки участник получи тениска и грамота. Децата бяха много щастливи и си обещаха и следващата година да се включат в приключенските лагери.

Марин БОДИЛКОВ – председател на ТД „Сребрен“ – Кнежа

През юли т.г. ТД „Сребрен“ – Кнежа, съвместно с Община Кнежа, за четвърта поредна година проведе успешно три тридневни приключенски лагери в Лесопарк „Гергана“. В тях се включиха общо 79 деца, които прекараха незабравими дни, изпълнени с игри, нови приятелства, предизвикателства, емоции сред природата и нощуване в палатков бивак. По време на лагерите малките приключенци получиха основни познания по спортно ориентирание, разгъваха палатки, стреляха с лък, редяха пъзели с исторически и географски забележителности в България, участваха в състезания по теглене на въже и още много забавни игри. С помощта на ръководството

ЛЕТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ ДО РИЛСКИЯ Манастир

Маршрут 1: Самоков – Туристически комплекс „Малъовица“ (28 км) – хижа „Малъовица“ (1 час) – връх „Малъовица“ (2.30 часа) – Рилски манастир (6 часа)

Асфалтово шосе свързва град Самоков с туристически комплекс „Малъовица“ (28 км). Учебен център „Малъовица“ (хотел „Алпинист“) е разположен в местността Меча поляна на 1720 м н. в., тел. 0895982510.

От комплекс „Малъовица“ маркираната със син цвят пътека е прокарана в южна посока по долината на река Малъовица, преминава през бетонен мост над реката и по левия ѝ бряг за 1 час излиза пред хижа „Малъовица“ (1960 м н. в., 85 места, вътрешни тоалетни и бани, локално отопление, ресторант, бюфет, тел. 0885232325).

За връх Малъовица и Рилския манастир се тръгва на юг, по трасето на Европейския туристически маршрут Е4, маркиран в червен цвят. Пътеката се изкачва през два циркусни прага: **Първа тераса (20 минути)** и **Втора тераса (още 15 минути)**, продължава на юг-югозапад по стръмен каменист склон и достига Елениното езеро, като го заобикаля край източния му бряг. Оттук маршрутът е насочен в южна посока, като изкачва стръмно по каменистия склон. След това завива на югозапад и излиза на главното Малъовишко било, северозападно от Елени връх. Продължава се на запад по тесния каменист билен ръб,

Маршрут 2: Самоков – ТК „Малъовица“ (28 км) – хижа „Малъовица“ (1 час) – заслон „Кобилино бранище“ (4.30 ч.) – Рилски манастир (4 ч.)

Пътуването от Самоков до хижа „Малъовица“ е описано в **Маршрут 1**.

От х. „Малъовица“ за заслон „Кобилино бранище“ и Рилски манастир се тръгва в източна посока по червената лентова маркировка (Е4), слиза се в долината на река Малъовица, изкачва се билото на рида Ръждавица и следва спускане в циркуса на Прекоречките езера. По труден скалист-тревен терен се пресича поток и край едно от езерата по тревист улей в източна посока пътеката се изкачва при **заслон „Страшното езеро“ (2.20 часа)**. Трасето минава северно от езерото, подсича северния склон на връх Попова капа, на който в най-трудния му пасаж е монтиран въжено-стоманен парапет, излиза на малка заравненост (Римския друм) и достига **Поповокапския превал (3 часа)**. От превала в източна посока се отклонява маркирана пътека (жълта лентова и стълбова маркировка) за хижа „Мечит“ и за комплекс „Малъовица“ в северна посока (зелена лентова маркировка).

Основната пътека за Рилски манастир се спуска към Поповокапските езера и вече в източна посока достига **заслон „Кобилино бранище“ (4.30 часа)**. От заслона се изоставя трасето на Е4 и се тръгва по лятната маркирана пътека (зелен цвят) за Рилския манастир. Тя се отклонява в югозападна посока, успоредно на малък поток, преминава край **Сухото езеро (5 часа)** и с много серпентини през

по него в западна посока и след 15 минути се достига хижа „Мечит“ (1750 м н. в., 80 места, тел. 0886225576) – 1.30 часа.

За заслон Кобилино бранище (зелена и жълта маркировка) се тръгва нагоре и на юг по стар, леко очертан коларски път. Той минава вляво от хижата и пресича продълговатата поляна с паметник в горния ѝ край. Пътят завива надясно, като преодолява стръмен

склон с няколко големи извивки и излиза на малка склонова заравненост, над която стърчи скална грамада. След още две извивки той пресича диагонално

северния склон на връх Голям Мечит и излиза на седловина. От нея пътят с остър завой на запад преодолява с няколко извивки последната стръмнина и се насочва към връх Малък Мечит, а връх Голям Мечит остава вдясно от пътя, прокаран по източния му склон. Пътеката достига безименен платовиден връх западно от връх Голям Мечит. Веднага след него има **разклон на пътеки: на югозапад – билната маркирана пътека (жълт цвят) за Лопушки връх, Страшното езеро и хижа „Малъовица“, а на юг – слизащата пътека, която трябва да се следва (зелен цвят) за заслон „Кобилино бранище“**. Маркировката с малки отклонения минава по стръмния южен склон на Малъовишкото било и достига **заслон „Кобилино бранище“ (3.30 часа от хижа „Мечит“)**. През заслона минава трасето на европейския маршрут Е4 в участъка от хижа „Малъовица“ за хижа „Рибни езера“. От заслона до Рилския манастир се следи трасето (зелена маркировка), описано в **Маршрут 2** – общо 7.30 часа от хижа „Мечит“.

Маршрут 4: Боровец – хижа „Мусала“ (кабинков лифт, седалков лифт или пеша) – връх Мусала (2 часа) – хижа „Грънчар“ (4 часа) – хижа „Рибни езера“ (6 часа) – Рилски манастир (5.30 часа)

Боровец се намира на 10 км от Самоков и на 70 км от София. Той е най-старият планински курорт и национален ски център. От Боровец до хижа „Мусала“ се стига по няколко начина:

1. **С кабинков лифт до хижа „Ястребец“** за 25 минути и още 50 минути по почти хоризонтален черен път до хижа „Мусала“.
2. **Със седалков лифт до горна лифтова станция „Ситняково“** за 20 минути. До нея може да се стигне и пеша по маркирана пътека (червен цвят) за 1.30 часа. От горната лифтова станция до хижа „Мусала“ се стига по два варианта:

I вариант – през Соления поток и долината на Мусаленска Бистрица – 3 часа (зелена и червена маркировка).

II вариант – през Сладката вода и връх Шатър – 3.30 часа (жълта маркировка).

3. Пешеходен маршрут. Той следи трасето на европейския маршрут Е8 (червена маркировка) и започва от центъра на курорта Боровец, а след двореца „Царска Бистрица“ се насочва срещу тече-

нието на река Мусаленска Бистрица. Широката в началото пътека минава през иглолистна гора, достига местността **Велчево мостче (2 часа)**, прехвърля се на десния бряг на реката, навлиза в клековия пояс и набира височина. По-нагоре пътеката излиза на открито и изкачва последната стръмнина, наречена „Голгота“ и достига хижа „Мусала“ – 4 часа от Боровец. Хижа „Мусала“ е на 2389 м н. в., 45-60 легла според сезона, тел. 0988799614 и 0876276520.

За връх Мусала пътеката започва край северния бряг на Долното Мусаленско езеро, с няколко серпентини се изкачва на третия циркусен праг, а след това в южна посока достига втория циркусен праг при Алеково езеро, заобикаля връх Палеца

и по западния склон на връх Иречек достига Леденото езеро. В непосредствена близост е заслон „Еверест“ (2700 м н. в., 27 места, тел. 0888590342) – 1.15 ч. от х. „Мусала“.

След заслона пътеката прекосява североизточния ръб на връх Мусала, по-нагоре преминава над дълбока пропаст (Дяволският улей) и по западния склон излиза на връх Мусала (2 часа от х. „Мусала“).

Първенецът на Рила – Мусала е най-високият връх в България и на Балканския полуостров, а надморската му височина (2925 м) го нарежда на шесто място сред планинските първенци в Европа.

►► 7

хижа „Малъовица“

достига се премка между Малъовица и Елени връх. От нея право на север, по широко тревисто било за 20 минути може да се изкачи **връх Малъовица (2.20 часа)**. От премката се продължава на запад, започва слизание до обширна заравненост западно от връх Малъовица. За около 10 минути се подсича северно връх Голям Мермер и се достига **тясна премка** между него и връх Малък Мермер (3 часа). Тук се изоставя трасето на Е4 и по маркираната със син цвят пътека започва стръмно слизание на юг по Дългия рид към долината на река Малка Друшлявица. Пътеката се спуска с две големи извивки на седловина с извор в северния ѝ край, насочва се в югоизточна посока, навлиза в гората и с много серпентини слиза към източната порта на Рилския манастир (3 часа от връх Малъовица) – общо 6 ч. от хижа „Малъовица“.

смърчова гора слиза на **Кирилова поляна (7 часа)**. От Кирилова поляна до Рилския манастир се достига по шосе (7.5 км) или по пряката, маркирана в жълт цвят пътека за 1.30 часа (общо 8.30 часа от хижа „Малъовица“).

Маршрут 3: Самоков – с. Говедарци (13 км) – хижа „Мечит“ (1.30 часа) – заслон „Кобилино бранище“ (3.30 часа) – Кирилова поляна (2.40 часа) – Рилски манастир (1.30 часа)

Говедарци се намира на 13 км югозападно от Самоков, с който го свързва редовна автобусна линия. От центъра на селото се тръгва на юг, по шосето за **почивните станции (2 км)**. След последната сграда започва маркираната в зелен цвят пътека по стръмен горист склон, вдясно от дола на малък поток. По-нагоре тя пресича на два пъти горския път за хижа „Мечит“ и следва почти успоредно скиорската писта. При повторното излизане на пътя се продължава

Изглед към вр. Мусала

на връх Гердектепе

ВАКАНЦИЯ В ПЛАНИНАТА С

ТД „СТРАТЕШ“ – ЛОВЕЧ

От 19 до 25 юли т.г. ТД „Стратеш“ – Ловеч проведе за 15-ти пореден път летния си ученически лагер на х. „Дерменка“ в Стара планина. Участваха рекорден брой деца – 50 на възраст от 6 до 16 години с петима ръководители: Светослав Генков, председател на ТД „Стратеш“ и на отряда на ПСС – Ловеч, Детелина Цветанова – отличен познавач на нашите планини, Петя Николова – старши инспектор пожарна безопасност и защита на населението и планински спасител, Бранимир Банов – опитен планинар, осигуряващ походите и туристическите дейности и лекар.

Програмата на лагера традиционно бе наситена с много походи, усвояване на практически туристически умения след беседи за спецификата на планинския релеф, климат, опасности, ориентирание в планината, начини на бивакуване,

подреджване на раница с необходими вещи за планината и др.

Деца бяха разделени на отбори за състезателни игри на случаен принцип още в първия ден. Те сами си избраха капитан и име на отбора и всеки ден печелеха точки в оспорвани спортни, интелектуални и творчески игри.

Денят в лагера започва в 8 часа сутринта с утринна гимнастика на открито, в свеж планински въздух. Продължава с топла закуска, сервирана от дежурни на оборотен принцип, а после с беседи, игри и походи. Провежда се в извъндигитална среда. Телефоните се ползват само два часа вечер за връзка с родителите и за 10 минути по време на почивка в походите по билото на планината. Всяка вечер има разбор – разговор с децата за

случилото се през деня и възникнали въпроси.

В програмата има вълнуващ нощен поход с челници между 21 и 22 часа, с фантастични гледки

от билото към светещите селища в подбалканските полета, чак до заревото на Пловдив.

Проведе се и беседа за даровете на планината – лечебните растения, с последващо събиране на билки за хижата и дома. Специално внимание бе отделено и на замърсяването с пластмаса на Земята в съвременността и личния принос на всеки за намаляването на тази вреда.

Лагерът приключи с викторина за наученото, брандирани подаръци от туристическото дружество и заключителен поход от х. „Дерменка“ до прохода Беклемето. Случи се във време със силни пориви на вятъра, мъгли се редуваха с ярко слънце, но вече

закалени и силни, лагерниците вървяха уверено с шег и песни. По пътя бяха посетени паметници и забележителности с беседа на Арката на Свободата на прохода Беклемето.

Лагерът в планината закали децата, създаде нови приятелства и събуди любов към родната природа.

Община Ловеч традиционно подкрепи частично финансирането на ученическия, туристически лагер на ТД „Стратеш“.

текст и снимки:
д-р Дарина ПЕТРОВА,
член на УС на
ТД „Стратеш“ – Ловеч

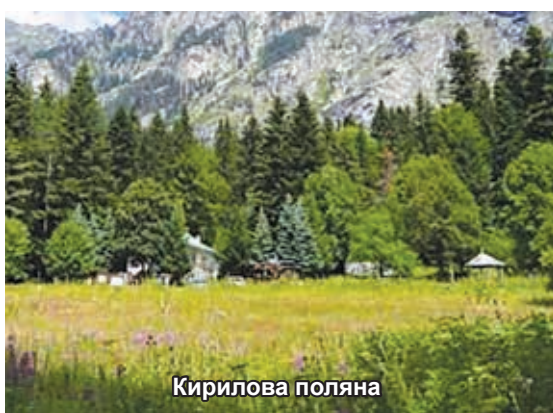
▶▶ 6 ЛЕТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ ДО РИЛСКИЯ МАНАСТИР

От връх Мусала трасето на Е8 продължава в южна посока, край гроба на загинал от лавина планинар и с много извивки слиза на седловината Преслапа (20 минути). От нея с изкачване се траверсира от изток връх Малък Близан, достига се седловината между него и връх Голям Близан и след неговото подсичане се излиза на седловината пред Маришки връх (1.20 часа). От седловината на изток продължава трасето на Е8 за хижа „Заврачица“, а пътеката за хижа „Грънчар“ се насочва на юг, подсича Маришки връх, излиза южно от него, с леко изкачване прекосява склоновете на връх Овчарец и се спуска към седловина Долни куки (Джанка). От широкото затревено било на седловината бързо се слиза в югоизточна посока по маркираната пътека до хижа „Грънчар“ (2180 м н.в., 100 места, тел. 0898466388 и 0889475761) – 4 часа от връх Мусала.

хижа „Грънчар“

От хижа „Грънчар“ за хижа „Рибни езера“ се тръгва обратно в западна посока по маркираната пътека (син цвят) край телефонните стълбове до седловината Джанка (Долни куки). От нея с

Кирилова поляна

продължително изкачване в южна посока се излиза западно от котата на връх Ковач. Пътеката продължава на юг, минава югозападно от връх Курджилък (Стражник), рязко завива на запад, преминава по западните склонове на Лопатнишки и Средния връх и достига седловината Горни куки (3 часа). От нея на юг се отклонява маркирана пътека за хижа „Семково“, а за хижа „Рибни езера“ маршрутът продължава по главното било в западна посока към връх Канарата. Трасето прекосява от северната страна връх Чемерна, преминава през назъбения скален ръб на връх Вапа, насочва се към връх Реджепица (Скалец), който остава вляво от пътеката и връх Канарата. Лентовата маркировка на лятната пътека продължава в западна посока до седловината

преди внушителния връх Канарата (4.45 часа). От седловината на запад се отклонява маркирана пътека (зимна и лятна маркировка) към връх Канарата и хижа „Македония“, а за хижа „Рибни езера“

маркировката се насочва в северо-западна посока. Тя слиза с много серпентини на Канарския преслап над циркуса на Рибните езера. Спускането в циркуса става с много серпентини по стръмния западен склон на връх Йосифица до хижа „Рибни езера“ (2230 м н.в., 84 легла, тел. 0898718205 и 0887939316) – 6

часа от х. „Грънчар“.

За Рилския манастир се тръгва по маркираната в жълт цвят пътека, която минава западно от Долното Рибно езеро, след това продължава отляво на оттока на езерото, а по-надолу се съединява с каскадния път в местността Тиха Рила, близо до водослива на Рилска река и река Маринковица (1 час). Движението продължава по

каскадния път, който следи коритата на Рилска река и слиза в местността Кирилова поляна (3.45 часа). Тук от североизток слиза маркираната (зелен цвят) пътека от заслон „Кобилино бранище“. Оттук се продължава по асфалтово шосе (7.5 км) или по пряката маркирана пътека (1.45 часа) до Рилския манастир – общо 5.30 часа от х. „Рибни езера“.

Маршрут 5: град Якоруда – хижа „Грънчар“ (5.30 часа) – хижа „Рибни езера“ (6 часа) – Рилски манастир (5.30 часа)

С превозно средство. От Якоруда до курорта „Трещеник“ са 15 км, а до местността Нехтеница, където има „вход“ на Национален

курортна местност „Трещеник“

парк „Рила“, са още 3 км (общо 18 км). Дотук пътят е асфалтиран. От Нехтеница до хижа „Грънчар“ има планински път (5 км), достъпен за автомобили с висока проходимост – общо 23 км от Якоруда.

Пешеходен преход. Маршрутът започва от северния край на града през моста над река Места. Преминава се през жп прелеза и се тръгва по шосето за курортната местност Трещеник. Големите завои на шосето се избягват по пряката, маркирана със син цвят пътека. От Трещеник се продължава по шосето за Нехтеница при „входа“ на НП „Рила“. От моста над Голяма Баненска река започва планински път за хижа „Грънчар“. Пътеката следи трасето му в северна посока, минава край местността Шишковица и по източния склон, а след големия завои по северния склон на връх Сува Вапа се продължава по планинския път и се излиза на брега на езерото Грънчар, където е хижа „Грънчар“.

Пътеката за Рилски манастир от х. „Грънчар“ през х. „Рибни езера“ и местността Кирилова поляна е описана в *Маршрут 4*.

Йордан ЙОРДАНОВ

хижа „Рибни езера“

Българският туристически съюз (БТС) направи първата голяма стъпка към възстановяването на хижа „Планински извори“, разположена на билото на Стара планина и по трасето на международния пешеходен маршрут Е3.

Първата мащабна доброволческа акция постави началото на връщането към живот на занемарената от десетилетия хижа на билото на Стара планина.

Хижата не функционира от 90-те години на миналия век и в продължение на десетилетия е оставена без стопанисване. Сградата е разграбена и силно занемарена, а през годините помещенията ѝ са използвани за подслон предимно от свободно движещи се крави и коне.

След придобиването на имота от Българския туристически съюз започна постепенното възстановяване на „Планински извори“ и връщането на хижата към нейното предназначение – да служи на туристите в Стара планина.

ДЕСЕТКИ ГОДИНИ РАЗРУХА БЯХА АТАКУВАНИ С ДОБРОВОЛЕН ТРУД

Първата доброволческа акция събра хора, обединени от желанието да дадат нов живот на хижата. Пред тях стоеше изключително тежка задача. В някои от помещенията по подовите имаше натрупан слой от 30-40 сантиметра животински изпражнения, трупани с години, както и значителни количества строителни и битови отпадъци.

С много ръчен труд доброволците успяха да почистят помещенията и да направят първата съществена крачка към възстановяването на сградата.

По време на акцията беше трасиран и периметър около хижата, който предстои да бъде заграден и защитен с електропастир. Целта е да бъде прекратено свободното навлизане на животни и да се предотврати повторното замърсяване и повреждане на сградата и прилежащата ѝ територия.

ПЪРВАТА ЦЕЛ – ТРИ ПОМЕЩЕНИЯ ДА СТАНАТ ЗАСЛОН ЗА ТУРИСТИТЕ

До хижата беше транспортирана и дограма, с която БТС планира да затвори три помещения. След тяхното оборудване те

БТС ЗАПОЧНА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ХИЖА „ПЛАНИНСКИ ИЗВОРИ“ ПО Е3

ще могат да изпълняват функцията на заслон за туристите, които преминават по билото на Стара планина и международния маршрут Е3.

Паралелно с работата по сградата доброволците почистиха, направиха ревизия и напълниха съществуващия резервоар и водоващането. Това позволи да бъде направена първоначална оценка на необходимите дейности за бъдещото възстановяване на водоподдаването към хижата.

Направена бе и още една важна стъпка към осигуряването и контрола на обекта – чрез специално изградена връзка до хижата вече има интернет, а на място е монтирана система за видеонаблюдение.

Към момента Българският туристически съюз очаква необходимото разрешение от Дирекция на Национален парк „Централен Балкан“ за поставянето на електропастира и дограмата.

БЛАГОДАРНОСТ КЪМ ХОРАТА, КОИТО ПОВЯРВАХА В КАУЗАТА

Българският туристически съюз изказва искрена благодарност към всички доброволци, които се включиха в първата акция. Именно техният труд, ентузиазъм и готовност да работят при трудни планински условия направиха възможно изпълнението на планираните дейности.

БТС изказва специална благодарност и към кмета на община Антон Андрей Симов и Общинския съвет на Антон, които повярваха в намеренията на съюза и подкрепиха решението хижата „Планински извори“ да бъде продадена на Българския туристически съюз. Тяхното доверие даде възможност да започне процесът по спасяването на един туристически обект, който повече от три десетилетия е оставен на разруха.

Особена благодарност БТС отправя и към Дончо Петров от село Антон, чиято незаме-

нима помощ и съдействие имат съществен принос за осъществяването на инициативата. Без неговата подкрепа, труд и познаване на района голяма част от извършеното до момента би било изключително трудно, а в някои случаи дори невъзможно.

ТОВА Е САМО НАЧАЛОТО

Първата доброволческа акция е само начало на дългосрочните усилия на Българския туристически съюз за възстановяването на хижа „Планински извори“.

На 21, 22 и 23 август т. г. БТС организира втора доброволческа акция със следните планирани дейности:

- поставяне на електропастир около хижата за предотвратяване навлизането на крави и коне;
- монтиране на дограма на няколко помещения, които постепенно да бъдат подготвени за използване като заслон от туристите;
- продължаване на почистването, като този път усилията ще бъдат съсредоточени основно върху пространството около хижата.
- **Имаме нужда от още доброволци! Не е необходимо да имате специални умения – достатъчни са желание за работа, любов към планината и готовност да помогнете.**
- **Особено ценна ще бъде помощта на доброволци с опит в монтирането на дограма. Ако имате такива умения и желание да помогнете, ще се радваме да бъдете с нас!**
- **За допълнителна информация и записване желаещите доброволци могат да се свържат с Петя Косева на телефон 0893 396 397.**
- **Предстоят нови акции и последователни дейности по обезопасяване и възстановяване на сградата, водоснабдяването и условията за пребиваване.**

Амбицията на БТС е стъпка по стъпка „Планински извори“ отново да се превърне в място, което да бъде в услуга на туристите и на всички, преминаващи по билото на Стара планина.

След повече от три десетилетия забравена хижа „Планински извори“ има шанс отново да оживее. Първата и най-трудна крачка вече е направена – благодарение на хората, които повярваха, че си заслужава.

КАКВО СЕ СЛУЧВА С ХИЖА „КАМЕН ДЕЛ“

Приятелите на планината,

Дължим ви обяснение какво се случва с хижа „Камен дел“ и защо Българският туристически съюз взе тежкото решение временно да преустанови работата на хижата.

Знаем, че когато бившият хижар Ивайло Ненов трябваше да напусне хижата, значителна част от туристическата общност застана зад него. Чухме много обвинения и прогнози – че хижата щяла да се превърне в хотел, че цените щели да станат непосилни, че новите стопани нямало да се справят.

Днес всеки може да види какво се случи в действителност.

След проведен конкурс хижа „Камен дел“ беше поверена на амбициозен нов екип. За кратко време новите стопани положиха огромен труд – почистиха натрупани с години отпадъци от хижата и района около нея, ремонтираха електрическата инсталация, оборудваха модерна и функционална кухня и развиха работата в обекта дотолкова, че хижата се посещава от стотици доволни клиенти в уикендите.

Хижата остана хижа. Цените останаха нормални. А вратата ѝ остана отворена за туристите.

Искаме да уточним и още нещо. През годините Българският туристически съюз е инвестирал в основни ремонти на обекта, включително по покрива, дограмата и други важни части от сградата. Твърденията, че всички подобрения са дело на предишния стопанин, просто не отговарят на действителността.

Но зад този положителен резултат се развива една много тревожна история.

Ивайло Ненов ползваше хижата без действащ договор за наем. При опита ни да предадем обекта на законно избраните след конкурс нови стопани се стигна до агресивно поведение, заплахи и демонстриране на оръжия. При влизането в хижата беше открито и помещение, в което се отглеждаше марихуана, за която бяха сезирани органите на реда.

Последваха и многократни заплахи, включително за прекъсване на водоснабдя-

ването, замърсяване или отравяне на водата, повреждане на хижата и събаряне на дърво върху сградата.

За тези обстоятелства са уведомявани компетентните органи. Въпреки многократните сигнали и преписки, към момента заплахите и посегателствата не са преустановени.

Преди около месец беше прекъснат маркуът към резервоара за вода. Повредата беше отстранена.

През уикенда на 8 и 9 август Ненов беше забелязан и заснет от видеонаблюдението в района на хижата. По същото време водоснабдяването отново спря. При извършената проверка установихме, че са повредени приблизително 40-50 метра от водопровода.

Още на следващия ден Българският туристически съюз възстанови водопровода.

Не твърдим кой е извършил конкретното повреждане, преди това да бъде установено от компетентните органи. Но не можем да пренебрегнем съвпадението между многократно отправяните заплахи и последвали реални инциденти с водоснабдяването.

А когато става дума за питейната вода на туристическа хижа, нямаме право да рискуваме.

Затова Българският туристически съюз разпореди временно затваряне на хижа „Камен дел“, докато не бъдем сигурни, че можем да гарантираме безопасността на туристите и на хората, които работят там.

Вече предприехме конкретни действия:

- взета е проба от водата и е изпратена за лабораторно изследване;
- водопроводът е възстановен;
- ще бъде разширена системата за видеонаблюдение;
- обсъждаме възможности за допълнителна физическа охрана на хижата и района;
- ще продължим да сезираме компетентните институции при всеки следващ инцидент или заплаха.

И тук искаме да се обърнем директно към туристическата общност.

Може да имате хубави спомени от „Камен дел“. Ние не искаме да ви отне-

маме тези спомени.

Искаме подкрепа от туристическата общност:

- За да няма заплахи с оръжие по хижите.
- За да няма заплахи срещу водоснабдяването на хижите.
- За да не приемаме за нормално повреждането на инфраструктура, от която зависи работата на една планинска хижа.

И най-вече – не можем да чакаме да се случи нещо непоправимо, за да реагираме.

Българският туристически съюз няма интерес от конфликти. Нашият интерес е хижа „Камен дел“ да работи, да приема туристи и да бъде едно чисто, спокойно и безопасно място в планината.

Затварянето ѝ не е наказание за туристите. Напротив – затваряме я временно именно защото носим отговорност за тях.

Призоваваме туристическата общност да застане не зад една или друга страна в личен конфликт, а зад принципа, че българските

хижи трябва да бъдат сигурни места и че заплахите, агресията и посегателствата срещу тях не могат да бъдат толерирани. Призоваваме при забелязване нередности и съмнителни движения да сигнализирирате.

Новите стопани на „Камен дел“ заслужават възможността да работят спокойно. Туристите заслужават сигурност. А планината не трябва да бъде място, на което законът се заменя със заплахи и саморазправа.

Надяваме се институциите да предприемат необходимите действия, за да можем възможно най-скоро отново да отворим вратите на хижа „Камен дел“.

Няма да се откажем от хижата.

Няма да се откажем от хората, които влагат труд и сърце в нея.

И няма да направим компромис с безопасността на туристите.

Текстът е от официалната Фейсбук страница на БТС (14.08.2026)

СТОТИЦИ БЪЛГАРИ ЧЕСТВАХА 60-ГОДИШНИНАТА НА ДВИЖЕНИЕТО „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ – 100 НТО“

►► 1

В приветствието си председателят на БТС Венцислав Венев отбеляза, че движението продължава да се развива и да привлича нови поколения любители на туризма. Той припомни, че БТС е организация с над 130-годишна история, а движението е сред най-мощните обществени инициативи в страната. Към настоящия момент над 10 000 души са носители на златна значка за цялата история на движението. Всяка година около 500 туристи получават значки, като приблизително 100 от тях носят златното отличие след посещения на всички национални туристически обекти. Сребърната значка се присъжда след събиране на 50 печата, а бронзовата – на 25.

Според председателя на БТС една от най-успешните стъпки през последните години е дигитализацията на движението. Освен традиционната книжка, туристите вече могат да събират електронни печати чрез мобилно приложение, без това да отменя хартиения вариант.

Участниците в срещата на носителите на златни значки споделиха спомени, истории и лични преживявания. В нея традиционно участва Николай Добрев от ТД „Еделвайс“ – Пловдив – един от най-активните участници в движението, носи-

тел на 27 златни значки.

По време на събитието посетителите разгледаха три специални изложби – изложбени пана из Жеравна, архивна експозиция, която проследява развитието на книжките и печатите през годините, видеоинсталация за 100-те национални туристически обекта. Мнозина се включиха във викторините и тематичните игри по ориентиране, посветени на юбилея.

Движението „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ продължава да бъде сред най-разпознаваемите туристически инициативи у нас, като превръща пътуването из България в традиция за хиляди любители на природата, историята и културното наследство.

по материали на БТА и bgtourism.bg

От БТС благодарим и на всички участници в събитието туристически дружества, изложители, музеи и партньори, които представиха своите щандове! Както и на Деси Добрева за концерта с невероятна енергия и на всички останали изпълнители, които оживиха празника с музика и танци.

ПОСЕТЕТЕ ИЗЛОЖБАТА, ПОСВЕТЕНА НА 60 ГОДИНИ НА „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ – 100 НТО“

На 11 август т.г. в галерия на открито „Мостът на влюбените“ до НДК в София БТС откри изложба, посветена на 60 години от създаването на Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“. Тя разказва историята на едно от най-значимите туристически движения в България. Събитието се организира от Българския туристически съюз (БТС) и Yettell, с любезното съдействие и подкрепата на Столична община.

На откриването присъстваха председателят на БТС Венцислав Венев, изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров, служители на Yettell, представители на туристическия сектор и граждани. Официални гости бяха Росица Кирова – председател на комисията по туризъм към НС и Диана Беляшка – младши експерт „Младежки дейности и туризъм“, район Баня към Столична община.

В продължение на две седмици (11-25 август) жителите и гостите на столицата ще могат да разгледат 60-те изложбени пана, които проследяват историята и развитието на НД „Опознай България – 100 НТО“. Историята оживява и чрез илюстрациите, създадени от млади български артисти.

Каним всички граждани и гости на столицата да посетят изложбата на „Моста на влюбените“ и да се запознаят с историята на движението, което вече 60 години вдъхновява поколения българи да опознават и обичат родината си!

ОЧАРОВАТЕЛНИТЕ ЛИЦА НА ПИРИН

Пирин е от планините, които завладяват душата и остават завинаги в сърцето. В Пирин всеки поход е урок по търпение, всяко изкачване – изпитание на волята, всеки връх – награда, която ти дава планината. Пирин предизвиква и награждава с гледките към кристални езера, с величието на мраморни и гранитни върхове, с дълбоки циркуси, хладни реки, уютни хижи. Пиринските походи изискват подготовка и характер, но когато стигнеш целта, умората изчезва и остава чувството за благодарност, че планината те е допуснала да се насладиш на тайните ѝ и че си бил сред величествената ѝ красота...

Нашата цел, на чирпанските туристи от ТД „Средногорец“, е една от добре пазените пирински тайни – Дебели рид – място, където няма да срещнеш много туристи, където липсва маркирана пътека и се осаняш на опита на минали преди теб планинари. Дебели рид е част от Северен Пирин и по него се редят сурови каменни

върхове, сред които са Джано, Ченгелчал, Демирчал и Хлебен. С настъпване на утрото тръгваме от хижа „Безбог“. Опитният ни водач Драгомир Манев е подготвил малка изненада – вместо по традиционния туристически маршрут минаваме през Кременски езера. Това удължава прехода, но ни дава възможността да се насладим на още едно приказно кътче на Пирин.

Познатият път свършва с изкачването на връх Джано. Там се наслаждаваме на гледките към Попово

процели. Камък след камък, изкачване след изкачване, ридът се проточва пред нас. Пътеката ту се губи сред гранита, ту отново се появява. Достига до следващата скала, която трябва да заобиколим, подсечем или да минем по тесния ѝ ръб, но ние неотклонно я следваме. Достигахме Ченгелчал, после Демирчал, Безименен и Хлебен. Пет върха на един рид не е кой знае колко, но Пирин сякаш има навика да превръща цифрите в усещания и в изпитания за духа – и така да показва кой има силата и волята да се справи с умората в краката, с вятър в лицето, с това да си постоянно нащрек, докато вървиш по камъните, и с това да се чудиш дали ще ти стигнат силите и времето.

След дългото вървене по билото приближаваме Бойков връх. Май вече сме се наситили на върхове, разделяме се с високото и поемаме към хижа „Малина“. Спускаме се през гори и полянки и по светло успяваме да стигнем в хижата, за да се насладим на баня, хубава храна и на гостоприемството на хижарите.

На другия ден се насочваме към хижа „Попови ливади“. Целта ни е да минем през първенеца на Среден Пирин – връх Ореляк. Вървим по удобен горски път, после по пътеки, които лъкатушат в гората и излизаме под върха. Последната част на изкачването към връх Ореляк е по-открита и усещането за височина постепенно се засилва, но изобилието на боровинки край пътеката и спирането за минутка-две за похапване от това

богатство дава усещането, че преходът всъщност е веселяшк, приятен и стигаме с усмивка до целта. Ореляк не е най-високият връх на Пирин, но дава възможност да видим величието на северния дял на планината и меките заоблени форми на Южен Пирин.

Продължаваме по пътя си и достигахме до една от най-гостоприемните хижи – „Попови ливади“. Хижарите ни посрещат топло, нагостяват ни с вкусни ястия.

Третият ден е посветен на Южен Пирин – кръгов маршрут през върховете Свещник и Муторок. Вървим през тихи гори с аромати на билки, излизаме на полянки, чешми щедро разливат водата си, а върховете ни предлагат гледки към околните планини. Спокойствието, мекотата, зеленината на тази част на планината са нейното очарование – и сякаш са извличение за каменистите била и строгите скали, преодоленни през първия ден. Улучваме сезона на ягодите – по пътя ни постоянно се червенят ягоди изкушения и се наслаждаваме напълно на изобилието, което ни предлага планината.

Пирин има различни лица и всяко от тях крие своето очарование, кани да го опознаеш, да му се насладиш и всяка година да проверяваш с усмивка как са се променили тези лица.

текст: Христо ТЕНЧЕВ
снимки: Неделчо АНГЕЛОВ

ИМА ЛИ ВОЛЯ, ИМА И ПЪТ!

По традиция всяка година на 11 август ТД „Осогово“ – Кюстендил със съдействието на Община Кюстендил организира поход до втора тераса под връх Мальовица в Рила, където бе почетена паметта на алпинистите Людмил Янков, Стоян Наков, Стамен Станимиров и Йордан Зашев. И тази година в проявата се включиха дъщерята на Йордан Зашев – Даниела Калева с нейният съпруг (те живеят в Австралия), синът му Пламен Зашев, майка им Лиляна Зашева и техните деца.

На 17 април 1988 г., недалеч от тук – на връх Камила-та, той падаше, но летеше... не беше загубен, а остана и духът му все още се рее над нас... С Людмил тялом си отиде и младият Стоян Наков – родом от Кюстендил, амбициозен и отдаден на планината. Участник в експедиция „Памир – 1987“, една от най-ярките млади надежди на българския алпинизъм. Споделяше въжето и мечтите на Людмил – и остана завинаги вплетен в тях.

Някъде тук, около нас, усетихме и Стамен Станимиров – „Железният Стамбата“, майстор на спорта по алпинизъм, участник в експедицията „Еверест-84“. Катерил върхове от Анапурна до Матерхорн, обучавал млади планинари, спасител, парашутист и приятел, който винаги подаваше ръка. Човекът, за когото благородният жест беше принцип, а планината – религия.

Усетихме присъствието и на Йордан Зашев – Даката – големият приятел на Людмата (29.08.1940 – 09.12.1983), нашият земляк (от с. Друмохар) и приятел на много кюстендилски алпинисти, участник в националния отбор по алпинизъм и член на окончателния състав на експедиция „Еверест – 84“, изкатерил Елбрус в Кавказ и три гиганта в Памир. Загинал под връх Ловница в Рила...

Чрез техния пример днес всички можем да формулираме единица мярка за: морал, пример, състрадание, саможертва, достойнство, чест, кураж, мечти, живот, човечност.

Единица мярка за

всичко изброено, и още, ще носи името на Людмил Янков. Тази година почетохме рождения ден и паметта на Людмил Янков, без да припомняме биографията му, успехите му в алпинизма, изкачените върхове, мечтите и делата му. Тази година той говори чрез творчеството си на нас и за нас.

Светла Радкова (водеща на програмата) прочете откъс от една негова приказка – „Приказка за дъжда“ – дълбока, смазваща от искрено за доброто и злото, блестяща от най-чиста проба човешка любов.

... „Човек губи цял живот по нещо.

Не е жалко, че накрая ще загуби и живота си, стига да запази вярата в смисъла на това, което прави всеки ден. Това е неговото завещание“.

„Не питай за цената на мечтата – бори се, литвай, падай и умирай!“ – писал го е той. Извикал го е от себе си, както се вика преди скок над бездната, но най-вече с пълната вяра, че е готов да плати цената.

Някога Людмата в свое стихотворение си помечта да се прероди в голям леден връх.

И хората му се отблагодариха, а планината се поклонил пред неговото име. Четвъртият по височина връх в Рила (2792 м н. в.), доскоро известен сред туристите като Безименния, вече носи името Людмил Янков.

Силвия МИХОВА

СИМПАТИЧНА ДЪРВЕНА МЕЧКА ПОСРЕЩА ТУРИСТИ НА ХИЖА „АЛЕКО“

Отскоро симпатична дървена мечка посреща туристи на входа на хижа „Алеко“ на Витоша (1 840 м н. в.), която се намира в подножието на Черни връх (2 290 м.). В първоначалния си вид хижата е изградена в периода 1924 – 1932 г. и е сред първите построени планински домове в България.

Мотото на х. „Алеко“ е „1840 метра над ежедневието“. Тя е включена под № 74 в списъка на Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ и е отворена целогодишно. Разполага с 90 легла, разпределени в стаи с по 2, 3, 6 и 8 легла и три апартамента. В нея ежедневно се предлагат топла храна и супи, топли и студени напитки.

За информация и резервации – всеки ден между 8 и 20 часа – тел: 02 967 11 13 / 0887 65 10 30 – рецепция или на aleko.hut@motensport.com, www.motensport.com

ХИЖА „ЮМРУКЪ ЧАЛЪ“

Карлово с право може да се гордее със своя принос в областта на туристическото движение, защото още на 16 май 1902 година в града е основан първият туристически клон на възрастните туристи под името „Купенъ“. Година след това дейността на клона запълва, за да се пробуди едва на 5 май 1923 г., когато в града от Русе пристига Хелмут Брокс с цел да основе клон на ЮТС и в карловската гимназия. Тогава, още на възобновителното събрание, се обявява и обединението на двете дружества – това на младежите от ЮТС и това на възрастните – БТС под името „Юмрукъ чалъ“. Новото начало започва с ново ръководство: Иван Златарев – председател, Иван Енкин – секретар, Васил Чардаклиев – касиер и една, внушителна за времето си, членска маса от 110 члена. Веднага след обединението започва много активна дейност, като най-актуален е въпросът за строителството на първата хижа в Стара планина, която да бъде наречена „Юмрукъ чалъ“ и с основна цел улесняване изкачването на първенеца на Стара планина Юмрукъ чалъ. В процеса на подготовката и на строителството много активно се включват не само туристи, но и много граждани.

С добро око към идеята се обръща и карловската община. С пари и материали помагат и редица фабрики и заводи. Работата е много трудна. Само който не е минавал по течението на Стара река, само той не знае какви трудности е трябвало да се преодоляват по малката и все още не добре оформена пътека. А събраните материали са много. Основната част е изнасяна с помощта на животни – коне, катъри и магарета. С по някоя тухла в раницата или с гредата и дъската на рамо към строителната площадка се отправят и самите туристи.

Строителството върви бавно. Мнозина от най-активните туристи, които са на работа, вземат неплатени отпуски, за да помагат кой с каквото може. Затова на 2 август 1926 г. председателят на дружеството Иван Златарев се обръща към събралото се множество от над 400 души и заявява:

„Уважаеми туристи и гости, хижа „Юмрукъ чалъ“ вече е построена. Някога луда мечта на ентузиастични юноши-туристи, днес тя е свършен факт, благодарение на непрекъснат и упорит двегодишен труд на млади и стари юмрукчалци, подпомогнати от гражданството. Още една светла страница е записана в кратката история на родния туризъм, още един лабиринт

ХИЖА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ („ЮМРУКЪ ЧАЛЪ“)

НАВЪРШИ 100 ГОДИНИ

МАЛКО ИСТОРИЯ ЗА ПЪРВИТЕ ХИЖИ В БЪЛГАРИЯ

На 2 август 1922 г. по най-тържествен начин и в присъствието на много гости в Рила планина, в землището на град Сапарева баня, официално е осветена и отваря врати първата туристическа хижа в българските планини – „Скакавица“. Хижата е построена от дулниските туристи по поръчение на Централното настоятелство на БТС. После нещата като че ли се случват някак по-леко. Още в началото на 1924 г., в подножието на връх Мусала (2925 м) се появява така наречената „Клекова“ хижа, или предвестникът на истинската хижа „Мусала“. Същата година завършва и строителството на хижа „Алеко“ на Витоша. Четвърта поред и първа за Стара планина, на 1 август 1926 г. отваря врати и хижа „Юмрукъ чалъ“ на карловските туристи.

от необятни природни красоти е отворен пред очите на българския турист... Скътана в сред дивите усои на Централния Балкан, ревиниво пазена от непрестъпни скалисти зъбери, новата хижа „Юмрукъ чалъ“ е вече готова. Да ви е честита!“

После, както си му е редът, по онова време той дава подробен отчет за събраните и изразходвани средства, за оказаното съдействие както от туристите, така и от редовите граждани на Карлово. А те съвсем не са малко – строителните материали от Карлово възлизат на 10 000 кг, от тях вар – 7000 кг, цимент – 1000 кг, желязо – 650 кг, ламарина и всички прозорци и врати, 90 кубика пясък, чакъл 32000 кг, по 10 кубика малки и големи греди.

Мястото, което е избрано за хижа, съвсем не е случайно. То не е много далеч от града и същевременно е възможно най-близо до околните върхове и най-вече до връх Юмрук чал, най-желаният и предпочитан връх в района. Планинският дом носи името на старопланинския първенец и служи преди всичко за подслон на тези, които биха предприели изкачвания на Юмрук чал, който има славата на един от най-не-

гостоприемните върхове. Той е постоянно намръщен, мъглив и готов да поднесе опасни изненади на своите поклонници. Хижата е красива каменна двуетажна сграда, разположена на горска поляна на височина 1350 метра над морското равнище. Отстои на 4 часа път от Карлово.

Много и разнообразни са излетите, които могат да се предприемат от тук. Еднодневни до върховете Ботев (2376 м), Саръка (2248 м), Купена (2168 м), Амбарица (2167 м) и други. Това са все върхове, от които още същия ден може да се сплезе в Калофер, Карлово или Сопот. А ако пък се пренощува в хижата, може да се продължи откъд Балкана за Ново село, Видима, Троянски манастир и самия град Троян.

За съжаление, само след осем години (1933 г.) хижата е опожарена. Нейното възстановяване става за изключително кратко време, обявено тогава за рекордно, но е струвало още 115 000 лева. За възстановяването голяма помощ оказват завод „Гранатид“ с цимент за сумата от 10 000 лв., както и Карловската община с 35 000 лв. Причинителите на умишления пожар – двама пастири, са заложени и осъдени, но основната тежест по възстановяването отново пада на гърба на ръководството и на редовите туристи, които с познатия си ентузиазъм се справят отлично, като дори надстрайват с още един етаж ремонтраната хижа.

Това е началото. А днес, кога-

то от тези паметни дни ни делят 100 години, Управителният съвет на ТД „Васил Левски“ – Карлово на свое заседание приема една действително грандиозна програма, достойна само за едно юбилейно 100-годишно тържество.

Днес за нас остана много по-лесното. Да се върнем 100 години назад, за да пресъздадем в спомени изминалото столетие. Именно за това се е погрижил Управителният съвет на ТД „Васил Левски“, който под ръководството на председателя Иван Белперчинов е приел богата програма, в която в четири дни се провеждат пет събития, както следва:

10 юли (петък) 2026 г. – тържествено събрание в Камерната зала на НЧ „В. Левски“. Тук освен кратко представяне на историята

на хижата, изнесено от секретаря на дружеството Ангел Рунташки, препълнената зала изслуша и спомени на днешните ветерани. Скъпи гости на тържеството бяха и двете дъщери на Иван Златарев – първият председател на обединеното карловско дружество „Юмрукъ чалъ“ – Маргарита и Христина.

По стара карловска традиция всяко по-голямо тържество не минава без поклонение и полагане на венци и цветя на паметника на Апостола на свободата Васил Левски. Това направиха и група туристи на 12 юли (неделя).

Същинската част на тържеството започна на **25 юли** (събота) с поход до х. „Васил Левски“ и нощувка там. Кулминацията на тържеството обаче бе в неделния ден, тъй като в 9 часа от механа „Карлово“ бе даден стартът на организираното планинско бягане от Клуб „Карлово бяга“ до х. „В. Левски“, в което участваха 17 души – мъже и жени.

В празничния неделен ден хижата се събуди, огласяна от веселия глъч на многобройните гости, дошли от София, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Казанлък, Сопот, дори и от Чехия и, разбира се, от Карлово. А до 11 часа, за когато бе обявено самото тържество, пристигналите тук имаха с какво да запълнят времето си, защото организаторите се бяха постарали да предложат оригинална изложба от снимки за 100-годишната история на хижата. Самото тържество започна в 11 часа, открито и ръководено от секретаря на дружеството Ангел Рунташки. На празник като на празник. Имаше приветствия, поздравления, размяна на подаръци и не на последно място връчване на всеки участник на възпоменателни сувенири – плакет на старата и новата хижа, химикалки с надпис „100 години хижа Васил Левски“. И не на последно място по значение тържеството завърши с традиционната карловска боб чорба.

С много обич и благодарност организаторите на тържеството почетоха и стопаните на хижата Янка Динева и Вълко Съботинов.

В задушевната атмосфера не липсваха туристическите песни на хор „Карлово пее“, ръководен от Дория Юркова, както и прекрасни изпълнения на Ботеви и Вазови стихотворения.

С помощта на Ангел Рунташки, Васил Чардаклиев и пожълтелите страници на списанията „Млад турист“, „Български турист“ и юбилейният сборник „30 години туризъм в България“ стогодишният юбилей на първата старопланинска хижа „Юмрукъ чалъ“ / „Васил Левски“ проследи.

доц. Сандю БЕШЕВ

Е3, Е4, Е8

ТРИ МАРШРУТА, ТРИ ГОДИНИ
СБЪДНАТА МЕЧТА ЗА ПЛАНИНАРИТЕ ОТ ТД „ТРАПЕЗИЦА 1902“

За планинарската група на ТД „Трапезица – 1902“ с водач Боян Димов лятото е време за събдяване на поредната смела мечта – зародена като идея, споделена между приятели, старателно организирана и подготвяна цяла година. И изпълнена така, че всеки от пълноценно преживените мигове в планината да е искрата-заряд за новото събдяване на следващото лято. Така след Е3 (Ком – Емине, 2024) и Е4 (Витоша – Верила – Рила – Пирин – Славянка, 2025) през 2026 година дойде ред и за Е8!

Маршрутът на лято 2026 стартира от Велико Търново на 11 юли – по традиция с дружеско изпращане и приятелски прегръдки за късмет, здраве, хубаво време и успех по 14-дневния общ път за постигане на поредния мечтан преход в красивите българските планини!

С благодарност, че споделяха попълно пътеките, върховете, гледките и преживяванията, очаквахме ежедневните „репортажи“ на Теодор Георгиев и Йордан Грозданов, уловените неповторими фото мигове от тях и Нели Несторова, Иван Върбанов и всички участници в групата, водена от председателя на Алпийски клуб „Трапезица 1957“ член на Управителния съвет на дружеството Боян Димов. По време на двуседмичния преход великотърновските планинари изминаха разстояние от общо 426 км за около 112 часа, с денивелации – положителна 12 874 м и отрицателна 14 007 м. Ето какво споделиха те на финала на Е8 – третият за групата международен европейски маршрут: „За 14 дни през алпийската част на Рила, от Боровец, през Мусала и целите Родопи, до Мезек – в дъжд и пек, каменни пътеки и тучни ливади, тревни, гори... успяхме да постигнем целта! Короната е събрана! След три години мечтата стана реалност – трите големи европейски маршрута в България са зад гърба ни!“

Е3 – Ком – Емине, 2024 г.

Е4 – Витоша, Верила, Рила, Пирин и Славянка, 2025 г.

Е8 – Рила, Родопи (Боровец – Мезек), 2026 г.

Това не беше просто поредният преход. Това бяха три години труд, хиляди километри, безброй върхове, дъжд, жегата, кал, умора, смях, нови приятелства и незабравими спомени...

Ето маршрута на групата по дни:

Ден 1 (11.07.2026), 8.72 км, Боровец – хижа „Мусала“

Ден 2 (12.07.2026), 27.59 км, Хижа „Мусала“ – заслон „Ледено езеро“ – връх Мусала – връх Манчо – Белмекен

Ден 3 (13.07.2026), 30.43 км, Белмекен – хижа „Христо Смирненски“ – гара Аврамово – заслон „Велийца“ (над село Орцево)

Ден 4 (14.07.2026), 31.99 км, Заслон „Велийца“ – Меандрите / Каратепе

Ден 5 (15.07.2026), 21.17 км, Каратепе – язовир „Голям Беглик“ / Синия залив

Ден 6 (16.07.2026), 37.83 км, Язовир „Голям Беглик“ / Синия залив – язовир „Широка поляна“ – хижа „Тешел“

Ден 7 (17.07.2026), 28.02 км, Хижа „Тешел“ – с. Ягодина – с. Триград – х. „Чаирски езера“ – с. Мугла

Ден 8 (18.07.2026), 30.06 км, Село Мугла – вр. Орфей – вр. Малък Перелик – х. „Перелик“ – база ПСС – Пампорово

Ден 9 (19.07.2026) 28.32 км, ПСС – Пампорово – Рожански проход – х. „Момчил юнак“ – х. „Хайдушки поляни“ – х. „Преспа“ – х. „Свобода“ (вр. Свобода)

Ден 10 (20.07.2026), 33.85 км, Хижа „Свобода“ – х. „Сини връх“

Ден 11 (21.07.2026), 32.37 км, Хижа „Сини връх“ – х. „Аида“

Ден 12 (22.07.2026), 35.42 км, Хижа „Аида“ – с. Книжовник

Ден 13 (23.07.2026), 40.56 км, с. Книжовник – с. Тънково

Ден 14 (24.07.2026), 41.17 км, с. Тънково – с. Мезек

Мечтата продължава – догодина отново заедно по пътя към следващото предизвикателство с девиза на Туристическо дружество „Трапезица-1902“ – Велико Търново – „Живейте пълноценно“!

Мила ВЕЛЧЕВА – член на УС на ТД „Трапезица – 1902“

ЕКСКУРЗИОННО „ПИРИН 2026“

НЕ БЕШЕ
ПРОСТО МАРШРУТ,
А ПРЕЖИВЯВАНЕ

Имаше едно решение – просто, но силно: за девет дни да оставим всичко негативно зад гърба си, да починем психически, без политика, без дразни, без финансови драми, като приятели... дали ще успеем?...

Така започна Екскурзионно „Пирин 2026“ (18 – 26.07.2026) на туристи от ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък. 120 километра по билата и падините на Пирин планина, осем нощувки на шест хижи, един заслон и един хотел.

На 18 юли тръгнахме – от Казанлък и София, с една обща посока. Стигнахме до село Парил и още първият лек преход до хижа „Славянка“ ни събра като хора, които може би тепърва ще станат приятели. Вечерта не беше просто нощувка – беше начало –

всички се прегърнахме в столовата и така, прегърнати, изпяхме песента „Ой, красив си, Ирин – Пирин“ – запознавства между туристите, танци, хора...

На втория ден планината ни прие сериозно. С водачите Цветан Панов и Милен Курдов тръгнахме от хижа „Славянка“ през върховете Муторог и Свещник към хотел „Пирин“. Девет часа ходене – време, в което краката тежат като за първи ден, но разговорите стават по-леки, а усмивките – по-истински. Не липсваше и предизвикателство при изкачването към връх Муторог – без пътека, глиганската, нооо – съкратихме 6 километра...

Третият ден беше по-мек – отново с водачите Цветан Панов и Милен Курдов седем часа през хижа „Попови ливади“, връх Оре-

ляк и към хижа „Малина“ и хижарят с голямо сърце Николай. Пирин ни показваше красотата си, а ние вече вървахме като отбор.

Четвъртият ден беше изпитание: с водачите Цветан Панов и Милен Курдов – Дебели рид не прощава – 13 часа по върхове: Бойков връх, Хлевен, Демирчал, Ченгелчал, Джано... чак до Попово езеро и хижа „Безбог“. Умората беше истинска, но и удовлетворението. Там останахме две нощи – защото понякога човек трябва да спие, за да почине и да усети какво е постигнал.

Петият ден ни раздели, но само на пръв поглед. Три групи, три маршрута, три различни усилия.

Водачът Пламен Николов и Светлана Ботева изкачиха екстремните върхове Стражите.

Като водачи Николай Петков и Милен Курдов поведоха втората група по екстремната пътека към връх Безбог и след това до връх Полежан.

А третата група, наречена „бавно-вървящи“ поради ред причини с водач Атанас Балкански – по своя пътека към същия връх Полежан.

И горе – на Полежан, се събрахме всички от трите групи.

На шестия ден тръгнахме към връх Джангал и заслон „Тевно езеро“ с водачите Жельо Желев, Милен Курдов и Николай Петков. И точно там, на върха, се случи нещо вълшебно – Ангел коленичи и поиска ръката на Гергана. В планината думите звучат различно и „Да“ се чу още по-силно...

Седмият ден ни показа друга страна на Пирин. Студ, мъгла, заскрежени склонове. Но и характер. Групата с водач Жельо Желев – председателят на ТД „Орлово гнездо“, изкачи Малка и Голяма Каменица при почти зимни условия – 0 градуса температура, мъгла, заскрежени склонове.

Други, с водач Милен Курдов, достигнаха връх Кралев двор. Това вече не беше просто туризъм – „И няма лошо време, няма природни сили, духът на планинар да сломят... когато рискът е премерен“...

Осмият ден беше като бавно затваряне на кръга. И го изживяхме докрай. С водач Пламен Николов и помощници Тодор Пицов и Станислав Петканов, от Тевно езеро през Мозговишка порта, Превалски

чукар, Типичите, връх Опрено... покрай Дългото и Жабешкото езеро стигнахме до хижа „Вихрен“.

Всеки знаеше, че това е последният голям преход, отново с опасностите си – студено, заледеени камъни по билото и... отново с невероятните гледки от билото „вляво и вдясно“ – езера, върхове – просто ПИРИН!

А после – награда. От хижа „Вихрен“ групата беше превозена до СПА Хотел „Русковец“ в Добринище – топлина, вода, масажи, басейни, сауни и усещане, че всичко това си го заслужил.

Финална, емоционална и приятелска вечер на хотел „Русковец“. Официално поздравихме младата двойка Гергана и Ангел.

Завършихме, както започнахме – всички прегърнати, проверени, в полукръг и отново пяхме „Ой, красив си, Ирин-Пирин“

На деветия ден, след поредните СПА-процедури до 12 часа, си тръгнахме. Не просто се прибрахме. Всеки носеше нещо – приятелства, моменти, усилия, една история... и едно усещане, че тези девет дни са били истински.

„Екскурзионно Пирин – 2026“ не беше просто маршрут, преживяване, нови приятелства, затвърждаване на старите, ново семейство...

Атанас БАЛКАНСКИ – планински водач и председател на Клуб по пешеходен туризъм при ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък

Маршрут: БАНСКО - ХИЖА „ВИХРЕН“ – БЪНДЕРИШКА ПОРТА – ГОЛЯМО СПАНО ПОЛЕ – ХИЖА „КАМЕНИЦА“/„БЕГОВИЦА“

Маркировка: лентова – жълта, червена и стълбова

От площада в центъра на Банско се минава покрай църквата „Св. Троица“ и се продължава нагоре по ул. „Пирин“. Върви се по автомобилния път, който в най-горната част на града навлиза в територията на Национален парк „Пирин“. Малко по-надолу от **Информационния център** на парковия район „Вихрен“, преди входа на парка (вдясно) остава Долна станция на кабинковата пътническа въжена линия за Бъндеришка поляна. Срещу офиса на парковия район е триетажната сграда на **Планинската спасителна служба**.

Маршрутът първоначално върви по шосето, минава покрай ресторант „Мотиката“ и навлиза в иглолистна гора. Продължава се по шосето, като се следва лентовата жълта маркировка. Вдясно се отделя пътят за **м. Чалин валог**, където има няколко хотели, ски писти, въжена линия и ски влек. След завой и мост **маркировъчен знак** насочва вдясно към прекия път, който навлиза в стара иглолистна гора. Той минава източно от **Циганското кладенче** и излиза на **м. Мъртва поляна** (3 км.). В окръжността на гората, наляво от пътя, са трите Бански минерални извора, които не се експлоатират. Маршрутът навлиза в **Бъндеришката долина**, като първоначално 1в продължение на 300 м) се изкачва нагоре по ски пътя, който слиза от Бъндеришка поляна до град Банско. По-нататък маркираната пътека напуска ски-пистата на серпентини и се изкачва до **Бъндеришка поляна** (3,30 часа).

Някогашната Бъндеришка поляна, характерна с разхвърляни каменни блокове, бе преобразена през 2004 г., когато тук бе построена **горната станция на кабинковата въжена линия**.

От Бъндеришка поляна до х. „Бъндерица“ пешеходната пътека се изкачва по левия стръмен бряг на **р. Бъндерица** за около 30 минути. Преминването през този участък трябва да става **внимателно**, защото пътеката на места е мно-

го тясна, а стръмно спускащите се склонове към реката са почти отвесни. Пътеката пресича склоновете на **Палашица (мястото е силно лавиноопасно!)**. Вляво е тесният, дълбок до 30 м **Бъндеришки „каньон“**, който се отличава с много бързеи, евормионни котли и водопади. Най-голям е водопадът Бъндеришки скок с пад на водата 11 м. Слизането в теснината без алпийска осигуровка е **опасно**.

В **м. Шилигарника** вляво се отклонява път, който след два остри завоя стръмно отвежда до обширната **Икричка поляна**, където е **началната станция на пътническата седалкова въжена линия** към платото под **Тодорин връх**. На поляната са построени хотелска сграда с ресторант и няколко по-малки заведения за хранене.

Пътят за х. „Бъндерица“ продължава през **м. Икришки улей – лавиноопасно място!** След улея, малко преди къмпинга, шосето преминава над **водопада Бъндеришки скок**, който не се вижда и от двата бряга на реката, но бумтенето на падащия от високо воден стълб оглася околността.

На къмпинга, разположен на левия бряг на реката, през летния сезон работи заведение за хранене.

Разстоянието от **Банско до х. „Бъндерица“** по описания път се изминава за 4 часа.

Близи забележителности са пещерата Хана, водопад Бъндеришки скок, Байкушевата мур, Джамджиевите скали, гробът на алпинистите Т. Игнатиев, В. Филипченко и А. Атанасов, загинали при изкачване на северната стена на вр. Вихрен и една от най-дълбоките пропасти пещери в Пирин.

Преходът от х. „Бъндерица“ до х. „Вихрен“ е лек (2 км. по шосето) и се изминава за около 30 минути по пряката пътека. От х. „Бъндерица“ се тръгва по шосето до първия голям завой вдясно. Направо е **маркираната пътека**, която минава през тревисти площи и камъни. От къмпинга под х. „Бъндерица“ също има пряка пътека за х. „Вихрен“, като маркировката е жълта. Може да се върви и изцяло по автомобилния път: пресича се Валога, премина-

ва се през улея, по който ежегодно се спуска огромна лавина по източните склонове на връх Вихрен. Малко преди хижата пътят пресича потока **Вихренска вода**. **Зимно време околностите на х. „Вихрен“ са лавиноопасни.**

През лятото от Банско до х. „Вихрен“ има организиран обществен транспорт с микробуси.

От х. „Вихрен“ се тръгва нагоре по левия бряг на р. Бъндерица. Подминава се **Пукнатия камък** (вляво на пътеката) и за 15 минути се достига **м. Равнако** – хубава равна поляна на левия бряг на реката. В началото на Равнако се отклонява пътека през т. нар. **Равнашки брод** за х. „Демяница“.

Пътеката за Бъндеришката порта пресича поляната и постепенно преодолява циркусния праг, който ограничава от север циркуса под вр. Гранитен и Хвойнати връх. Наклонът намалява и след малко се достига източния край на **Голямото Хвойнато езеро**, разположено на висока циркусна тераса в северозападната част на Бъндеришкия циркус (55 минути).

Хвойнати циркус се загражда от главното било и част от гребена Дончови караули. Голям циркусен праг го отделя от р. Бъндерица на североизток. В него са разположени четири езера. Има **немаркирана** пътека, която заобикаля голямото **Хвойнато езеро** от запад и по каменист улей (лавиноопасен) излиза на главното било при Влахинския превал.

С няколко серпентини пътеката изкачва следващия циркусен праг, като се провира покрай останалите три по-малки Хвойнати езера и постепенно навлиза в каменист улей. По него тя достига главното било при Бъндеришката порта (1.45 часа). Тук почивката е задължителна, тъй като нови пирински хоризонти насочват погледа във всички посоки. От портата в югозападна посока се отклонява пътеката за х. „Сини връх“ – има **лентова синя маркировка**.

Маршрутът продължава със слизане в югозападна посока през **циркуса Голямо Спано поле**. Преодоляват се два циркусни прага, минава се покрай едно от Спанополските езера (стълб № 29) и по левия бряг на

Спанополска река се достига **разклона при стълб № 39** (2,35 часа).

Циркусът Голямо Спано поле има осем постоянни и няколко временни езера. Отводнява се чрез Спанополска река, десен приток на р. Главница. Стълб № 39 е своеобразен разклон на туристически пътеки. От него се насочват пътеки съответно за хижите „Каменица“, „Яне Сандански“, „Сини връх“ и „Вихрен“.

За х. „Каменица“/ „Беговица“ вляво по пътека с **червена лентова маркировка** и продължаваща със своята номерация **стълбова маркировка**. Започва се преодоляването на един от спускащите се от вр. Спанополски чукар ридове (при стълбове № 44 и 45), който ограничава от изток Голямо Спано поле. Минава се северно от мястото, където се събират двата начални потока, формиращи десен приток на Малка Спанополска река. Под пътеката (между стълбове № 47 и 48) има голям извор. Преодолява се втори рид, който се спуска от вр. Спанополски чукар, и се слиза до поляна, в северния край на която се забелязват остатъци от каменни зидове на овчарска колиба (стълб № 51). При стълб № 53 се пресича **Малка Спанополска река**, ляв приток на Спанополска река (3,10 часа).

След реката се навлиза в разреден клек. Непосредствено под пътеката, която е ясно очертана, започва иглолистна гора. Пресичат се няколко малки потоци и при стълб № 59 се стига до характерна **премка** на Главнишкия рид, между конска поляна вляво и вр. Старото гробище (1997 м) вдясно. Пътеката пресича източните склонове на рида и през разредена гора слиза при Конска река (стълбове № 65 и 66), която се влива като десен приток в р. Главница. От тук може да се слезе без маркировка по течението на Конска река до х. „Яне Сандански“.

Пътеката за х. „Каменица“/ „Беговица“ продължава на изток, като се върви през обширни голи склонове. Между стълбове 71 и 72 тя е пресечена от стари телефонни стълбове (чудесни ориентир за туристите), които са свързвали градовете Сандански и Банско. Тук на табела са

посочени посоките за хижите „Демяница“, „Каменица“, „Вихрен“ и „Яне Сандански“. След пресичането на р. Главница (стълб № 73) пътеката навлиза в иглолистна гора. Следва стръмно спускане до закътана долина между две гористи разклонения на Мозговишки рид (4.30 часа). На изток се отделя **немаркирана** пътека, която по долината на р. Мозговица води за циркус Езерник, а в противоположна посока – за х. „Яне Сандански“.

Пресича се малък поток и при стълб № 76 (в южния край на долината) отново се навлиза в гора. Преодолява се следващото било и се слиза до р. Мозговица (5 часа) в м. Бански гроб. Реката се пресича по дървен мост и се тръгва по широк коларски път, който се изкачва по левия долинен склон на р. Мозговица. След преодоляването на Кози рид пътеката се спуска към долината на Козя река, пресича се р. Тинчева (десен приток на Козя река) и по мост над самата Козя река се излиза при х. „Каменица“/ „Беговица“.

От хижа „Каменица“/ „Беговица“ по добре маркирани пътеки може да се отиде до:
х. „Яне Сандански“ (2 часа) и от там до град Сандански (4,30 часа), общо 6.30 часа;
х. „Пирин“ – 5 часа;
з. „Тевно езеро“ – 3 часа;
х. „Сини връх“ – 4,15 часа;
х. „Демяница“ – 5,30 часа.

Георги ПЕТРУШЕВ

ЧУДЕСАТА НА ДРЕВЕН ЕГИПЕТ

За Египет може да се разкаже дълго, но аз ще се спра само на няколко неща. Не бях идвал в Хургада. Само преди двайсетина години той е бил малко, невзрачно рибарско селище, но днес новите сгради никнат като гъби. Научих, че го обитават около 200 000 души, от които 20 000, забележете – жители от славянските страни. С повече от 20 километра плажна ивица и чисти брегове той се нарежда сред най-добрите египетски курорти и е често посещавана дестинация от руснаци, белоруси, украинци, немци, чехи, а вече и от българи. Това е обяснимо, защото температурите на въздуха не падат под 20-25 градуса по Целзий дори през зимата, а на водата – до около 20-22 градуса. Въпреки че е арабска страна, в хотелите свободно се сервират спиртни напитки. Екскурзоводът твърдеше, че и цените на жилищата са ниски, а това привлича много чужденци, които инвестират в недвижими имоти.

След Хургада се отправих към Луксор и скоро пътят продължи успоредно на долината на Нил.

Едва тук можеш донякъде да осмислиш факта, че преобладаващата част от 90-милионното население на Египет обитава едва 3,5 процента от територията на страната – именно по долината на великата река. Без него нямаше да го има Египет. Показателни са думите на някогашния президент на страната Ануар Садат: „Само въпросът за водата би могъл да накара Египет отново да влезе във война“.

Тук, на двата бряга на Нил – в Луксор, Карнак и Долината на царете е била Тива, възпята от Омир в „Илиада“. Тя е столица на Египет по време на Средното и част от Новото царство. Това е бил най-големият град

на страната с почти милионно население. Просъществувал около 500 години – до управлението на последния фараон от династията Рамзес. После столица става Мамфис, а Тива е забравена и потъва в пясъци. Открива я експедицията на Наполеон и към Луксор започват да се стичат многобройни изследователи, а по-късно и туристи.

Най-голямото религиозно средище на древен Египет е в Карнак, чиито жители вярвали, че храмовете са земните домове на боговете. Някога тук е имало кей на брега на канал, захранван с водите на Нил. После алея, по дължината на която са разположени сфинксове с овнешки глави, които символизирали плодородието, ме доведе до монументалния портал, от който започва същинският храм. Тук могат да се видят статуи на мнозина фараони,

включително тази на Рамзес Втори, най-великият, управлявал Египет цели 66 години.

В Карнак са обособени три зони, в най-голямата от които е разположен храмът на Амон. Размерите му поразяват въображението. Централно място заема колонната зала – хипостил, която се състои от 134 масивни колони, 12 от които високи 23 метра – някога носили и покрив. Циклопски строеж, наистина... Колоните са изградени от каменни блокове, идеално шлифовани и съединени без какъвто и да било спояващ разтвор.

Този дом на боговете е бил недостъпен за простосмъртните египтяни, нарушаването на тази забрана се наказвало със смърт.

Повече от 30 фараони в продължение на близо 2000 години са се грижили за този храм, за да поддържат живи култовете към

Слънцето, Луната и Земята. Стенописите подсказват, че на това място са се провеждали свещени ритуали, много от които завинаги ще си останат загадка за съвременното човечество, въпреки заслугите на Шамполион – човекът, успял да дешифрира древната йероглифна писменост.

За да си представите исполинските размери на този храм, ще ви кажа, че само в главната му зала свободно може да се помести нашият „Александър Невски“ или парижката катедрала „Нотр Дам“.

Най-много туристи се задържат около свещеното езеро, по което по време на празници плавала лодка със статуята на бога Амон, както и около постамент на каменния скарабей, който трябва да се обиколи седем пъти, за да донесе на посетителите щастие. Забавен ритуал, който

обаче стриктно се спазва.

С течение на годините Карнак не е пощаден, бил разрушаван и разграбван. Присигналите първи християни унищожили всичко, което сметнали за богохулно, включително лицата на древните богове. Всички ценни, и особено златните предмети, са изчезнали отдавна.

Днес достъпът до някои части на този величествен храм е ограничен или забранен, за да се съхрани онова, което е останало. Продължава и неговата реставрация.

С лодка прекосих Нил, за да се отправя към **Долината на царете**. Ще добавя още няколко думи за ролята на тази река. Предполага се, че египетската култура се е появила в долината на Нил в 3200 година преди Христа. Преди това са я обитавали неолитни племена с много ниска култура. Налага се изводът, че люлката на египетската цивилизация е била някъде другаде в Сахара. Доказва го мумифицираното по египетски маниер тяло на момиченце, открито в пещера на Либийската пустиня. Очевидно с промяната на климата, който ставал все по-сух и неблагоприятен, египтяните се преселили в жителната долина на Нил.

Така наречената Долина на царете ми донесе пълно разочарование. Не само снимките бяха абсолютно забранени, но камерите и фотоапаратите трябваше да се оставят на гардероб. Долината е използвана от около 1539 до 1075 година преди Новата ера (пр. Хр.) и в нея има 62 гробници. В нея на 4 ноември 1922 година археологът Хауард Картер открива тази на Тутанкамон, която въпреки проникванията на крадци е запазила изключително интересни находки. Днес повечето гробници са затворени за посетители, заради опасността от увеличаване на влагата в тях, която поврежда безценните им фрески и стенописи.

КОПТИТЕ И ПЕЩЕРАТА НА СВЕТИ АНТОНИЙ

Едно от най-ярките впечатления от пътуването ми в Египет безспорно ще остане посещението на храмовете на коптите – манастирите „Свети Антоний“ и „Свети Павел“. Те са на около 250 километра северно от Хургада и изглеждат прекрасно на фона на планината – убедително доказателство, че и пустинните пейзажи могат да бъдат чаровни и по своему красиви.

Побързах първо към издълбаната в самата скала църква. Имах късмет, защото в нея в момента се провеждаше богослужение. Свлячането на обувките преди да се влезе в това свято място е задължително. Обясниха ми, че службата се изпълнява на коптски и арабски език.

Именно в Египет се заражда преди много векове монашеството. Основоположник е Свети Антоний Велики, който още като юноша се заселил в пустинята, където водил живот на аскет. Последвали го сподвижници, които след неговата смърт започнали да го почитат като „Баща на монашеството“ и основали тук най-стария в света християнски манастир. Вече столетия, в търсене на утешение и изцеление на душата и тялото, тук се стичат, за да се помолят, многобройни поклонници от цял свят.

Названието „**копт**“ идва от преинамената гръцка дума „ай-гюптос“ и означава „**египтянин**“. Коптите са най-голямата етнорелигиозна общност с древни корени в страната. Всъщност именно те са преките потомци на някогашните египтяни, а не придошлите по-късно араби. Те са най-голямата християнска група в Судан, Либия и Египет. Предполага се, че са около 6 до 9 процента от население-

то на страната, говорят коптски език, имат и своя азбука.

Както е известно, след походите на Александър Македонски Египет е завладян от гърците. Три века след това идват римляните и християните от местното население са подложени на гонения. Нещата се променят, когато самият римски император Константин приема християнската вяра.

Един от най-важните въпроси, които се дискутират в религиозните вярвания по-късно, е разбирането на човешката природа на Исус Христос. Коптите смятали, че той има само една – божествена същност, но въпреки немалкото различия, в крайна сметка приликите между православната и коптската

църква са много повече, отколкото между православните и католиците.

За да стигна до първата отшелническа пещера на Свети Антоний, трябваше да изкача 1150 стъпала, което не беше много лесно, но

успях да се справя. Придружаваше ме един млад и дълбоко религиозен копт.

Горе бях богат и възнаграден с панорамите, които се разгръщаха пред очите ми. Изпитвах все по-голямо уважение към коптите, съхранили своя език и вяра, въпреки превратностите на съдбата, оцелели след толкова нашествия и гонения от страна на римляни, араби и османски турци. Едва през 20 век, вече в независим Египет, политиката на ограничаване правата на религиозните малцинства започва да утихва, макар че все още се срещат, макар и рядко, примери на потисничество спрямо коптите.

Много лесно е те да бъдат отличени от арабите по кръста, който всеки от тях има татуиран на вътрешната страна на китката си. Има няколко версии защо се прави това. Едната е, че са започнали да ги правят, когато през VII век арабите им забраняват да носят разпятия. Но ми се струва по-вероятно, че причината е друга – разпознаване при внезапна смърт, за да бъдат погребани според правилата на своята религия, а не по мюсюлмански обичай.

Много лесно е те да бъдат отличени от арабите по кръста, който всеки от тях има татуиран на вътрешната страна на китката си. Има няколко версии защо се прави това. Едната е, че са започнали да ги правят, когато през VII век арабите им забраняват да носят разпятия. Но ми се струва по-вероятно, че причината е друга – разпознаване при внезапна смърт, за да бъдат погребани според правилата на своята религия, а не по мюсюлмански обичай.

страницата подготви
Симеон ИДАКИЕВ

Мървашко е почти забравено географско име на обширна територия в югозападна България край българо-гръцката граница, като земи от нея има и в северните части на Гърция. В тази популярна през 18-ти и 19-ти век област попадат влизат и български планини – Среден и Южен Пирин, Славянка (Алиботуш) и Стъргач, а от гръцките – Черна гора, Шарлия (Вронду), Сенгелска планина, Сминица (Меникион) и Шудер планина с десетки многолюдни в миналото български селища в техните околности.

Най-известни мървашки села на българска територия (всички в Благоевградска област) са Тешово, Гайтаниново, Ловча, Парил, Пирин, Лехово, Горно Спанчево, Лъки, Либяхово (Илинден), Бельово, Голешово, Петрово и др., а в гръцка – Горно Броди, Долно Броди, Старчища, Търлис, Каракьой, Кърчово, Крушово и др.

Откъде носи името си областта Мървашко? През 17-ти, 18-ти и началото на 19-ти век по тези земи е била силно развита железодобивната промишленост. Тя е проучена и описана подробно от проф. Георги К. Георгиев, посетил тези места няколко пъти в периода 1934 – 1971 г. Десетки години тази област била сред най-големите доставчици на желязо в обширната Османска империя.

Рудата магнетит, използвана за добив на желязо, е била промивана от речните наноси и е продукт от изветрянето на гранита в споменатите планини.

След прочистването тя се подлага на металургична обработка в специално направени пещи, наречени „пехци“. На дървени въглища желязната руда се разтопява и събира на

дъното в специална вдлъбнатина. Полученото желязо, наречено „неков“, се разсича на две половини, докато е горещо и се отваря в самоковите, където чрез механична обработка го превръщат в железни пръти. Те се продават по пазарите и панаирите на градове в Балканския полуостров, а повечето се харчат за кузните (ковачниците) в доста села наоколо за изработка на подкови, гвоздеи, клинци, мотики, лопати, тесли, брадви, палешници, ножове, сърпове, кантари, сатъри и др. Те намират отличен пазар и в обширната Османска империя. Пехците и самоковите са били разположени край планински рекички за използване силата на водния пад.

Името Мървашко произлиза от думата „мърва“, с която местното население нарича праха и остатъка от дървени въглища. С името „мърваци“ първоначално наричали въглищарите поради това, че ходели постоянно изцапани с въглищен прах (мърва). По-късно наричали мърваци всички хора, заети в железодобивната промишленост. Още по-късно нарекли Мървашко

областта, в която е била развита тази индустрия.

Примитивната железодобивна индустрия в Мървашко престанала да съществува в края на 19-ти век, когато в Турската империя нахлуват фабрично изработени железни предмети от Западна Европа. Последният самоков в България, спрял да работи през 1916 г., е Пелтековият в южнопиринското село Тешово.

Негов макет се съхранява в Музея по минералогия, петрография и полезни изкопаеми при Висшия минно-геоложки университет в София.

Почти през целия 20-ти век земите на Мървашко в българска територия бяха недостъпни за любителите на природата поради крайграничното им разположение. Едва след промените през 1989 г., когато рязко се подобриха българско-гръцките взаимоотношения и страната ни бе приета в Европейския съюз, Мървашко стана не само достъпна, но и доста привлекателна дестинация.

Значителен е туристическият потенциал на Мървашко не само за високопланински туризъм, но и

за селски, екологичен, а напоследък и изходящ със съседите от Гърция. Най-впечатляваща тук е Славянка планина. Тя примамва с почти идеалната си купеновидна форма и с прекрасните гледки от най-високите ѝ върхове. Нейният първенец – Гоцев връх (2212 м) е включен в Националното туристическо движение „Покорител на 10-те планински първенци“ и се посещава ежегодно от стотици туристи.

Славянка се отличава от другите планини с нейната своеобразна, интересна и буйна растителност. Тук върху растителността се чувства силно средиземноморско влияние. В Славянка се намира най-голямото находище на черна мура на Балканския полуостров. Значителна част от планината е в обсега на резервата „Алиботуш“ с площ 1628 ха и с най-строг природозащитен режим.

Среден и Южен Пирин, като част от Мървашко, примамват туристите с великолепно широкостни и иглолистни гори, пъстроцветни поляни и ливади и прекрасни кътчета за отдих. Откроява се среднопланински-

ят климатичен курорт „Попови ливади“ (Папазчаир), откъдето може да се изкачи единственият в района двухилядник – вр. Ореляк (2099 м). Хит за туристите са селата Делчево и Тешово с възрожденския им облик и добрата туристическа база.

Ще изпитате голямо удоволствие и ако поситите из крайграничната невисока Стър-

гач планина, от която се разкриват незабравими гледки към Славянка, Пирин и високите планини в Северна Гърция. Стъргач съвсем не отстъпва на Славянка по тревисто и храстово разнообразие, климатично повлияно от топлия средиземноморски въздух – от тук Бяло море отстои само на 70 км по въздушна линия. Сравнително лесният достъп до билните части на Стъргач, в съчетание с необикновената тишина и спокойствие, пестроцветните полянки и чудесната обгледна панорама прави планината примамлива за туристите.

В долинното разширение между Южен Пирин и Стъргач се оформи привлекателна туристическа дестинация с името екосона „Белите скали“ с рибарник. Намира се на около 20 км от град Гоце Делчев и в близост до с. Гайтаниново. До 2006 г. тук съществуваше мраморна кариера. Предприемчиви стопани облагородиха до неузнаваемост мястото, като го превърнаха в изключително приятно и уютно, с обширното езеро за спортен риболов и възможности за разходка край чудните му брегове.

За голямо съжаление мървашките села значително обезлюдяха, а земеделието и животновъдството в района са в чувствителен упадък.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

Как изглежда бъдещето на планинския туризъм? Повече хора биха отговорили – по-добра маркировка, обновени хижи или нови туристически маршрути. Но има и една тема, която рядко попада във фокуса на общественото внимание, въпреки че е пряко свързана както с удобството на туристите, така и с опазването на природата – санитарната инфраструктура в планината.

В рамките на проекта „Заедно за зелената промяна“ по програмата „Еразъм+“ в Португалия екипът на Българския туристически съюз имаше възможност да се срещне със специалисти от Estrela Geopark (Геопарк Естрела), който е признат от ЮНЕСКО и обхваща площ от 2216 кв. км. С тях обсъдихме работещи решения за изграждането и експлоатацията на сухи (компостиращи) тоалетни в защитени територии и туристически обекти. Темата предизвика сериозен интерес, защото предлага практически отговор на проблем, с който се сблъскват много планински райони в Европа.

За разлика от традиционните санитарни съоръжения, сухите тоалетни не се нуждаят от водоснабдяване и канализация. Това ги прави особено подходящи за високопланински местности, където изграждането и поддръжката на подобна

СУХИТЕ ТОАЛЕТНИ

МАЛКА ПРОМЯНА С ГОЛЯМО ЗНАЧЕНИЕ ЗА БЪЛГАРСКИТЕ ХИЖИ

инфраструктура често са свързани със значителни финансови и технически затруднения. Вместо да използват големи количества питейна вода, тези системи разчитат на естествени процеси на компостиране, като по този начин ограничават въздействието върху околната среда.

Сухите, или компостиращи тоалетни са санитарни съоръжения, които функционират без или с минимално количество вода. Вместо да отвеждат отпадъците към канализационна система, те използват естествен процес на аеробно разграждане, при който с помощта на кислород и богати на въглерод материали, като дървени стърготини или талаш, органичната материя постепенно се

превръща в стабилен компостоподобен материал. Благодарение на това те са особено подходящи за отдалечени райони, природни паркове, високопланински хижи и туристически маршрути, където изграждането на водопровод и канализация е трудно или икономически нецелесъобразно. Подробна информация за принципите на работа, различните видове системи и добрите практики при тяхното използване може да бъде намерена в публикации на организации, специализирани в темите за туризма, околната среда и защитените територии и специализираната литература, посветена на устойчивите санитарни решения и управлението на природни територии.

Обмяната на опит и мнение между експерти от БТС и от Estrela Geopark (Геопарк Естрела) показва, че когато подобни съоръжения са добре проектирани и правилно поддържани, те се приемат отлично както от туристите, така и от местните общности. В много европейски природни паркове те вече са стандарт, а не алтернативно решение.

Тази практика дава повод да погледнем и към възможностите в България. Значителна част от нашите хижи и туристически маршрути се намират в райони с ограничена инфраструктура, където опазването на водните ресурси е от особено значение. Именно там сухите тоалетни биха могли да предложат устойчива алтернатива, която съчетава екологичен подход, по-ниски експлоатационни разходи и по-добри условия за посетителите.

Разбира се, подобна промяна изисква време. Необходими са срещи с отговорните институции за обсъждане на законовите изисквания, техническите възможности и добрите европейски практики, както е нужно и да се намерят подходящи механизми за финансиране. Но именно обменът на опит чрез международ-

ни програми като „Еразъм+“ дава възможност да видим кои решения вече работят успешно и как те могат да бъдат адаптирани към българските условия и контекст.

За екипа на Българския туристически съюз участието в обучението беше ценна възможност да се запознаем с идеи, които надхвърлят традиционното разбиране за туристическата инфраструктура. Добрият туризъм не се измерва единствено с броя посетители или качеството на пътеките. Той се измерва и с отношението към природата, с отговорността към ресурсите и с готовността да търсим устойчиви решения.

Понякога именно най-незабележимите промени се оказват онези, които оставят най-траен отпечатък. Ако искаме българските планини да останат чисти, достъпни и привлекателни за бъдещите поколения, трябва да бъдем готови да възприемаме нови идеи и да ги превръщаме в работещи практики. Сухите тоалетни са една такава възможност – практична, екологична и напълно в духа на съвременния устойчив туризъм.

Кристияна БЪРЗИНСКА

Финансирано от
Европейския съюз

Erasmus+

Тази дейност се реализира по програма Erasmus+ (Job Shadowing), финансирана от Европейския съюз.

ТЕЛЕФОННИ НОМЕРА
НА ТД И ОБЕКТИ В
СИСТЕМАТА НА БТС

ВИДИНСКА ОБЛАСТ

ТД „Бонония“ – Видин - 0896766143 и 0882355182
Хижа „Божурица“ – 0896766143 и 0882355182

ОБЛАСТ ВРАЦА

ТД „Леденика – Враца“ – град Враца – 0878171916
ТД „Враца“ – град Враца – 0887497023
ТД „Върхове“ – Козлодуй – 0899885929
ТД „Искър – Мездра“ – град Мездра – 0883436082, 0896000696

ГАБРОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Узана“ – Габрово - 0899963421
Хижа „Узана“ – 0896248593 и 0886792982
Тур. спалня „Узана“ – 0899963421 и 0889564804
СТД „Бачо Киро“ – Дряново - 0879462840; 0887099114 и 067672332
Къмпинг „Стринава“, Дряновски манастир – 0886099034
Хижа „Бачо Киро“ – 0887099114 и 0887099161
ТД „Росица Мазалат“ – Севлиево - 0882966264
Хижа „Мазалат“ – 0888352693
ТД „Планинец“ – Трявна - 0889800682
ТД „Бръшлян“ и къмпинг – 067763019 и 067763119

ДОБРИЧКА ОБЛАСТ

ТД „Добротица“ – Добрич - 0898309832
Хижа „Ботево“ – 0894527997

КЪРДЖАЛИЙСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – Ардино - 03651/14526; 0888873484; 0887118099
Хижа „Белите брези“ – 0888664265
ТД „БТС – Перперикон“ – Кърджали – 0887877167

КЮСТЕНДИЛСКА ОБЛАСТ

Хижа „Яна“ – 0876531603
ТД „Рилски езера“ – Дупница - 0988818931
Хижа „Скакавица“ – 0877388305
Хижа „Рилски езера“ – 0886509409
ТД „Осогово“ – Кюстендил – 0882966426, 0884914551
Хижа „Иглика“ – 0893990815 и 0882966426
Хижа „Осогово“ – 0882 815 515, 0896 688 484, 0882966426, 0884914551
Тур. комплекс „Три буки“ – 0887564265, 0895625220 и 0882966426

ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

Хижа „Зора“ – 0882966309
ТД „Стратеш“ – Ловеч - 0884213030 и 0882966457
Заслон „Орлово гнездо“ – 02/49100023
Хижа „Дерменка“ – 02/4910006
ТД „Здравец“ – с. Терзийско – 0886773330, 0886055500, 0888440030
Хижа „Провъртеник“ – 0889812479 и 0895372822
Национален пещерен дом (УЦ „Карлуково“) – 0888 51 45 10
Хижа „Коман“ – 0886773330
ТД „Вежен“ – Тетевен - 0882966227 и 0882966241
Хижа „Бенковски“ – 0876243079
Хижа „Момина поляна“ – 0887510006 и 0889623087
ТД „Амбарица 1912“ – Троян - 0888682169 и 0878593104
Хижа „Амбарица“ – 0878593104
Хижа „Яворова лъка“ – 0893778575
ТД „Василев“ – с. Шипково – 0888729633
Хижа „Василев“ – 0877378531
ТД „Балкан-Априлци“ – град Априлци – 0877266407
ТД „Туризм и пещерно дело“ – с. Карлуково – 0896396894
Тур. спалня „Никола Габърски“ – временно не работи

ОБЛАСТ МОНТАНА

ТД „Берковица“ – Берковица - 0888464746, 0889651152 и 0953/80428
Хижа „Ком“ – нова – 0876530548 и 0876003045
Хижа „Ком“ – стара – 0889651152
ТД „Аспарухов хълм“ – Лом - 0878264401

ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

ТД „Батювци“ – Батак – 0889572684 и 0899424172
Хижа „Христо Смирненски“ – 0877 332 969
Хотел „България“ – Велинград - 0889500444 и 0889500155
ТД „Алеко“ – Пазарджик – 0899899425 и 0988969863
Хижа „Добра вода“ – 0988969863
ТД „Бунай“ – Панагюрище – 0886199858
Хижа „Павел Делирадев“ – 0882966337
Хижа „Равно боре“ – 0896332092
ТД „Кулена“ – Пещера – 088483807
Пещера Снежанка – 0898483807
ТД „Незабравка“ – град Септември - 0889719878
ТД „Милеви скали“ – град Септември – 0893600598
ТД „Сутля“ – град Раkitово – 0895755885
ТД „Целина“ – с. Дорково – 0897961338
ТД „Батювци“ – Батак – 0885412247
ТД „Красен“ – с. Бъта – 0878853010
ТД „Алабак – Бельово“ – град Белово - 0886722581

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междувременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

От блясъка на Торки
до уюта на Грийнуей:КЪДЕТО ВЪЛНИТЕ
РАЗКАЗВАТ ИСТОРИИ

Има места, които ви посрещат не като непознат, а като дългоочакван гост. Пристигането на Английската Ривиера и навлизането в град Торки носи точно това усещане – сякаш прекриват прага на топъл дом, където зад всеки крайбрежен завой се крие споделена тайна. Този приказен кът мигновено преобръща традиционната представа за Острова. Тук няма да откриете хладното, сиво и забързано ежедневиe, с което често асоциираме страната. Вместо това пред очите ви се разкрива слънчев, почти средиземноморски свят, изпълнен с неочаквана мекота, лазурни нюанси и вековно спокойствие. Това е началото на едно вълнуващо пътешествие, което увелича сетивата, забавя пулса на времето и неусетно ви отвежда по стъпките на велики истории.

СВЕТЛИНАТА, КОЯТО
ГАЛИ ТОРБЕЙ

Първото нещо, което пленява пътешественика, е светлината. Тя пада нежно над великолепния залив Торбей, милва историческите викториански фасади и превръща крайбрежните палми в естествена част от този екзотичен пейзаж. Благодарение на мекия климат градът е дарен с усещане за вечно спокойствие, което се разгръща в прекрасния крайбрежен парк с неговите безупречно поддържани площи градини. Над зеления оазис гордо се издига огромното виенско колело, което предлага спираща дъха панорама, а точно под него, в тихото пристанище, кротко се поклащат десетки малки лодки и бели яхти. Всяка крачка по улиците тук е малко откритие – соленият морски бриз се преплита с благоуханието на цветята, а къщите, кацнали по хълмовете, съзерцават морето с тиха мъдрост. В този приказен кът времето сякаш е спряло, за да даде място на една забравена човешка топлина – за споделена усмивка, блага дума и миг на истинско свързване.

ПО СЪТЪПКИТЕ НА
МОРСКИТЕ ЛЕГЕНДИ

За да усетите истинския пулс на Ривиерата, трябва да тръгнете по Югозападната крайбрежна пътека. Тя следва меките

извивки на брега, а всяка стъпка по нея разгръща нова страница от вълшебна книга. Издигащите се гордо над водата червени скали оцветяват хоризонта и напомнят за вековна сила. Под тях се крият уединени заливи, където вълните тихо умират в пясъка, шепнейки древни предания за пирати и дръзки моряци. Докато се разхождате сред буйната зелена растителност наоколо, човек усеща мощта на природата – не като стихия, а като велик творец, изваял това крайбрежие с безкрайна любов.

С ПАРНИЯ ВЛАК ПО
СЪТЪПКИТЕ НА ЕРКЮЛ
ПОАРО

Истинската магия обаче започва, когато оставите съвременния свят зад гърба си. За целта е нужно просто да се качите на ретро вагоните на парната железница Дартмут. С първия дълбок и пронизителен писък на локомотива, съпроводен от гъсти облаци бял дим, настоящето избледнява. Влакът потегля бавно, пъшкайки покрай зашеметяващи морски заливи, преди да потъне в хълмистата зелена прегръдка на Южен Девън. Докато седите в дървено купе, а прозоречът нежно вибрира, вълнението е толкова чисто и детско, че неволно започвате да се огледате. Сякаш всеки миг на съседната седалка ще се появи спретнатият малък белгиец с перфектно поддържани мустаци и пронизващ поглед – Еркюл Поаро. Атмосферата ни пренася десетилетия назад, а легендарният детектив на Агата Кристи изглежда по-жив от всякога, готов да разплете поредната загадка някъде по живописното поречие на река Дарт.

ГРИЙНУЕЙ: КЪЩАТА,
КОЯТО УХАЕ НА КНИГИ
И СПОМЕНИ

Ако град Торки е бляскавото лице на Ривиерата, то скритият скъпоценен камък е имението „Грийнуей“ (Greenway House). Ретро влакът ви отвежда директно в това вълшебно кътче, което, веднъж видяно, остава в сърцето завинаги. Тук се крие лятното убежище на Агата Кристи – мястото, което самата тя нарича „най-прекрасното на света“. Слизайки на малката, потънала в зеленина гара, буквално прекривате прага към един изгубен рай. Пътеката до къ-

щата се вие през великолепна градина с екзотични дървета, гигантски папрати и уханье на вековен уют.

Магията на Грийнуей е в пълната липса на студена музейна формалност. Всичко вътре е запазено непокътнато, сякаш великата писателка и семейството ѝ току-що са излезли на кратка разходка с лодка по реката и ще се върнат всеки миг. Стаите топят с изобилие от книги, лични вещи и очукани пътни куфари, които разказват за далечни пътешествия и експедиции. По масите все още стоят разпръснати семейни снимки, кутии за карти и любимите им настолни игри. Навсякъде се усеща страстта на фамилията към колекционерството – от финия порцелан до десетките екзотични предмети и кукли, донесени от Изтока. В библиотеката, сред хилядите томове, погледът спира пред уникалния стенопис на тавана, изрисуван от американски офицер по време на Втората световна война, когато имението е било реквизирано. В салона пианото тъгува в тих покой, а на терасата, където Агата е пиела следобедния си чай, все още витае духът на едно отминало време, в което историите са се раждали бавно, с чар и с много любов.

ГРАДИНАТА НА
СЪВЪРШЕНСТВОТО:
КЪДЕТО ГОРАТА СРЕЩА
РЕКАТА

Най-голямото съкровище на „Грийнуей“ обаче е неговият парк, признат официално за „Градина на съвършенството“ (Garden of Excellence). Рододендрони с размерите на дървета, редки видове камелии, площи магнолии и екзотични растения, пренесени от далечни земи, обгръщат вилата в жив изумруден щит. Разходката по сенчестите алеи се спуска плавно надолу по хълма, докато пред очите ви изведнъж не изплува романтичната къща за лодки (The Boathouse) на самия бряг на реката. Тук, под музиката на плискащите се вълни и писъка на чайките, Агата Кристи разполага сцената за едно от най-известните си произведения – криминалния роман „Празник на убийството“.

Днес имението се стопанисва с изключителна любов от National

Trust – организацията, която пази зеленото и архитектурно наследство на Великобритания. За да се съхранят тишината и уединението на това кътче, достъпът с автомобили е строго ограничен и изисква предварителна резервация. Това прави пешеходния подход още по-привлекателен, приключенски и автентичен за всеки истински пътешественик.

ДЕВЪНШИРСКИ КРЕМ
ЧАЙ: ВКУСЪТ НА
СПОДЕЛЕНИЯ УЮТ

След дълъг ден на откривателство, няма по-добър начин да изпитате истинското гостоприемство на Южен Девън от известния местен ритуал – девънширски крем чай. Това не е просто бърза топла напитка, а вековна традиция, която сплотява хората. В някоя от малките, кокетни чайни или в китна градина край реката ще ви сервират димящ чай в порцеланов чайник, придружен от топли, пряно изпечени скони (традиционни кифлички). Местните хора с усмивка ще ви научат на златното правило тук: кифличката се разполюва, първо се намазва обилно с гъст, каймачен девънски крем (clotted cream) и едва след това се гарнира с лъжица ароматно ягодо-во сладко. С всяка хапка и с всяка споделена глътка усещате как градският шум избледнява. Всичко, което остава, е топлината на чашата в ръцете ви, меката сладост и тихият, спокоен разговор за отминалия ден.

ПЪТЯТ, КОЙТО НИ
ПРОМЕНЯ

Когато дойде време да се сбогувате с Английската Ривиера и да поемете по обратния път осъзнавате, че това не е просто географска точка на картата, а състояние на духа. Това е кътче, което ни учи отново да забелязваме вълшебството в малките неща: в белия дим на стария локомотив, в топлия мирис на вековна градина и в историите, които морето и реката неуморно си шепнат. Защото най-хубавите пътешествия са тези, от които се завръщаме с по-светли мисли, пречистени сетива и с по една нова, незабравима история, скрита в сърцето.

Галина БОНЧЕВА

**БЪЛГАРСКИЯТ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ**
откри
**ДАРИТЕЛСКА
КАМПАНИЯ**
за набиране на финансови
средства за ОТПЕЧАТВАНЕ
НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

**В САЙТА НА БТС –
www.btsbg.org**

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

**Планинска
спасителна
служба**
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 – Стационарен
телефон на централен
денонощен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР: Петя Иванова – 0882 966 316, 0884 219 448
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев – НСА; Елисавета Първанова – м.с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов – ориентировач; Алексей Жалов – почетен председател на Балканския спелеоложки съюз.
Графично оформление и предпечат: Алфа Стар ЕООД

5 – 7 СЕПТЕМВРИ
(СЪБОТА – ПОНЕДЕЛНИК)ИЗКАЧВАНЕ ОТ ГЪРЦИЯ НА
ВРЪХ ЧУКАРЕЦ (2523 М)ПЪРВЕНЕЦ НА ПЛАНИНАТА ГРАМОС НА
ГРАНИЦАТА МЕЖДУ ГЪРЦИЯ И АЛБАНИЯ

Векове наред тази планина е била част от Югозападната граница на българския етнос в съседство с власи и албанци. На 30 май 1949 г. в нея се провежда заключителната битка в Гръцката гражданска война (Грамоската битка), в която левите сили (Демократична армия на Гърция) са окончателно разгромени.

5 септември (събота). Тръгване в 7 часа от Руски паметник в София с организиран транспорт. През Кулата/Промахон влизаме в Гърция. След Солун се отделяме по магистралата за Игуменица, от която също се отклоняваме вдясно и достигаем село Аетомилица (1400 м н. в.) в сърцето на планината. Нощувка в местния hostel.

6 септември (неделя). С транспорта се придвижваме до село Плика-ти (1200 м н. в.), откъдето започва пешеходният преход. За около 5 часа преодоляваме денивелация от 1300 м и стъпваме на гордото чело на тази дива и прекрасна планина – връх Чукарец (2523 м н. в., известен още като пик Грамос). Връщане по обратния път или директно към селото, в което нощувахме – Аетомилица (това решава водачът на място). Втора нощувка в същия hostel.

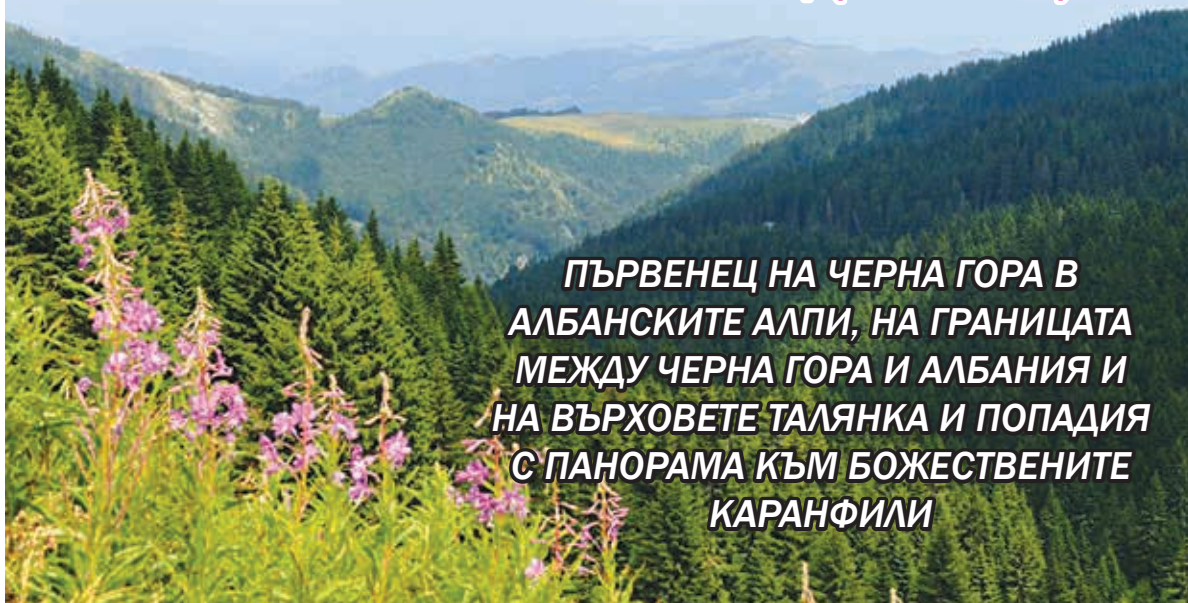
7 септември (понеделник). Тръгване с транспорта около 9 часа и по обратния път пристигане в София по светло.

Цена: 77 евро/ 150 лв. за водача (всичките му разходи, вкл. хонорара) Всички останали разходи за: придружаващ транспорт, две нощувки в hostel, медицинска застраховка, възлизат на 127,31 евро/249 лв.

Цената не включва: храната.

Екипировка: като за висока българска планина лятно време – дрехи против вятър и по-ниски температури, против дъжд, ръкавици, шапка, челно осветление, щетки, шише за вода и др. Да се носи суха храна за 1 ден.

Записване: срещу цената, фотокопие на ЛК и GSM до запълване на групата. ➔ **Минимум:** 6 участника. ➔ **Трудност:** средна.

19 – 22 СЕПТЕМВРИ
(СЪБОТА-ВТОРНИК)ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ
КОЛАЦ (2534 М)ПЪРВЕНЕЦ НА ЧЕРНА ГОРА В
АЛБАНСКИТЕ АЛПИ, НА ГРАНИЦАТА
МЕЖДУ ЧЕРНА ГОРА И АЛБАНИЯ И
НА ВЪРХОВЕТЕ ТАЛЯНКА И ПОПАДИЯ
С ПАНОРАМА КЪМ БОЖЕСТВЕНИТЕ
КАРАНФИЛИ

Ту в Черна Гора, ту в Албания, но без чакане по КПП-та, без паспорти, без надут митничари и полицаи – това може да се случи само в планината, съвсем законно, а и безкрайно красиво...

19 септември (събота). Тръгване в 7 часа от София (площад „Руски паметник“ – от страната на пощата/с обществен транспорт по маршрут Калотина – Ниш – Нови Пазар – Беранье – Плав (настаняване в пансион и разходка из града и Плавското езеро).

20 септември (неделя). С транспорта минаваме по маршрут Плав – Гусинье – село Вусанье. Пеша: село Вусанье – връх Колац (2537 м) – първенец на Черна гора, на самата граница между Черна гора и Албания. Запознаване визуално с най-високата и красива част на Албанските Алпи. Слизане обратно пеша до село Вусанье (около 10 часа всичко) и прибиране с транспорта до Плав. Втора нощувка в пан-

сиона.

21 септември (понеделник). С нашия транспорт влизаме в алпийската долина Грбая, над която източно се издигат най-характерните алпийски върхове на планината – Каранфили! Изкачване отсрещните върхове Талаянка и Попадия (малко над 2000 м и двата), от които се открива най-цялостната и добра панорама към божествените Каранфили! Всичко пеша около 6 часа. Прибиране в Плав и трета, последна нощувка в пансиона.

22 септември (вторник). По обратния път пътуване до София със спиране в най-големия и известен планински курорт на Сърбия – Копаоник и разглеждането му. Пристигане в София по тъмно.

Цена: 77 евро/ 150 лв. за водача (всичките му разходи, вкл. хонорара)

Всички останали разходи за: придружаващ транспорт, 3 нощувки в пансион, медицинска застраховка и такса за Национален парк възлизат на около 145,72 евро/285 лв.

Екипировка: като за висока българска планина лятно време /топли, ветро- и дъждоустойчиви дрехи, стабилни обувки, ръкавици, шапки зимна и лятна, щетки, челно осветление и т.н./.

Записване: срещу цената, GSM и фотокопие на ЛК до запълване на групата. Минимум 6 участника. Трудност: първият – среднотруден маршрут с неголеми технически сложности и дълъг преход около 10 часа.

Вторият – нетруден с продължителност около 6 часа. **Контакти:** Информационен център на БТС в подлеза на бул. Васил Левски и ул. „Гурко“, гр. София – 1000, тел.: 0882 966 300; infocenter.bts@gmail.com; www.btsbg.org

Който се е разходил из България, той се е уверил, че страната ни е красива. Но който е видял Родопите, е сигурен: България е неземно красива! Те са усещане, емоция. Ако видиш красотата на тази планина, винаги се връщаш към нея. За нас Родопите са като уютен дом, който ни дава усещане за спокойствие, хармония и свобода. Вековни гори, чист въздух и бистри като сълза извори са само част от пейзажа, на който се наситиха сетивата ни по време на летуването в Родопите, организирано от ТД „Осогово“ – Кюстендил.

ВЪЛШЕБСТВА И МАГИИ В СЪРЦЕТО НА РОДОПИТЕ

Цяла година с нашият приятел и водач от Велинград Огнян Златев планирахме това летуване, което нарекохме „В сърцето на Родопите!“ Приключението ни започна от пещерата Снежанка, Пещера, Брацигово, с. Равногор.

Пещера Снежанка е едно от най-вълшебните места. Насладихме се на красотата ѝ, а с възбуждението си нарисовахме множество картини. Тази красота не може да се опише, до нея препоръчваме да се докосне всеки.

ТД „Осогово“ получи специална покана от туристическото дружество в Брацигово по повод честването на 120 години от неговото основаване. С много игри, танци, веселие, нови запознанства и обещания за нови срещи премина другарската вечер над село Равногор.

Съществуват много чудни местенца в Родопите, където човек забравя за всичко останало и просто се наслаждава на прекрасния момент. Много от тях са облагородени от хората и намесата им е осезаема. Съществуват обаче и такива, които са сътворени изцяло от природата, а човешката намеса е едва доловима или никаква. Такива места са Бековите скали и Червената скала над с. Равногор – екологично най-чистият район на Балканския полуостров. Намесата на човека тук се изразява в табели, които указват пътя до скалите, една беседка, където да се скриете когато вали дъжд, парапет и пейки, където да седнете и да се насладите на вълшебните гледки пред очите ви.

Да, вълшебни, защото гледката тук е наистина приказна!

Буйната Родопска рисунка омайва панорама, от която трудно мо-

жеш да откъснеш очи. В допълнение към това очарование блещука и язовир „Въча“, който допринася за красотата на откриващата се пред погледа панорама.

На следващия ден в Брацигово лесно открихме черквата „Св. Йоан Предтеча“, която се вижда почти отвсякъде. Според някои източници „Височината ѝ от основата до върха е 38 аршина, което ще рече 28 м и 61 см“, а според други тя е висока 35 метра. Определят я като най-високата православна камбанария на Балканите. Архитектурният вид е рядко срещан, а строежът е изпълнен от майстор Атанас Мечкарин от Костур, виден представител на Брациговската школа. Входът на храма е голям, зелен и обиспан с цветя, към него води алея с каменни плочи. Вратите са с витражи, дърворезбите са изящни, а иконостасът е изработен от майсторите Лазар Алексиев и Петър Йосифов, и двамата представители на Дебърската художествена школа.

С малко тъга си тръгнахме от това невероятно кътче, очаровани от гостоприемството на местните и богатството от забележителности. Пътят ни продължи в посока Пампорово. Посетихме Червената черква в Перущица, село Косово, водопад Свети Дух в с. Манастир, Хайдушки поляни, село Момчиловци.

В Музея на магията в с. Момчиловци малки и големи (от 5 до 85 години) се запознахме с постиженията на някои от най-знаменитите български пионери в илюзионното изкуство. Разгледахме най-голямата колекция от магически предмети и реквизити в цяла Европа (над 1000 костюми

и реквизити), събирани дълги години от Ненчо Илчев в родното му село.

Най-интересна за децата бе историята как Мистър Сенко се е сетил за знаменития си номер с махането на главата. Тази илюзия българският маг показва за първи път на Международния конгрес на илюзионното изкуство в Берлин през 1939 г. и печели второ място. Всичко това и още тайни за магната групата научи в това сгушено в Родопите село.

Очаквахме ни още изненади и забележителности. От високо в Родопите туристите се насладиха на една от най-изумителните и живописни гледки към тюркоазено синия язовир „Въча“, този път от противоположната му страна, по екопътеката от комплекс „Чилингир“, който се простира сред зелени планински масиви и малки къщички, плаващи над водата. Високо на скала, наречена „Орлова гледка“, групата направи снимки към язовира и местата, които посетихме. Специална благодарност на водача ни Огнян Златев, който през цялото време ни обгрижваше и запознаваше с интересни забележителности, любопитни факти и легенди от района.

„Родопите си имат свое очарование. Сигурни сме, че всеки може да открие нещо ново и да има различно преживяване тук. Искрено ви съветваме да посетите това вълшебно място“ – споделиха туристите от осоговското дружество.

Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“ – Кюстендил

**БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ**

**Планински
Застраховки
Асистанс чужбина**

Български туристически съюз предлага **планински застраховки**, както и разширената ни услуга за **застраховки при пътуване в чужбина**. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300